Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

6 июнь, сешанба, 1995 йил
Сотувда эркин нархда. № 106 (1108)

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

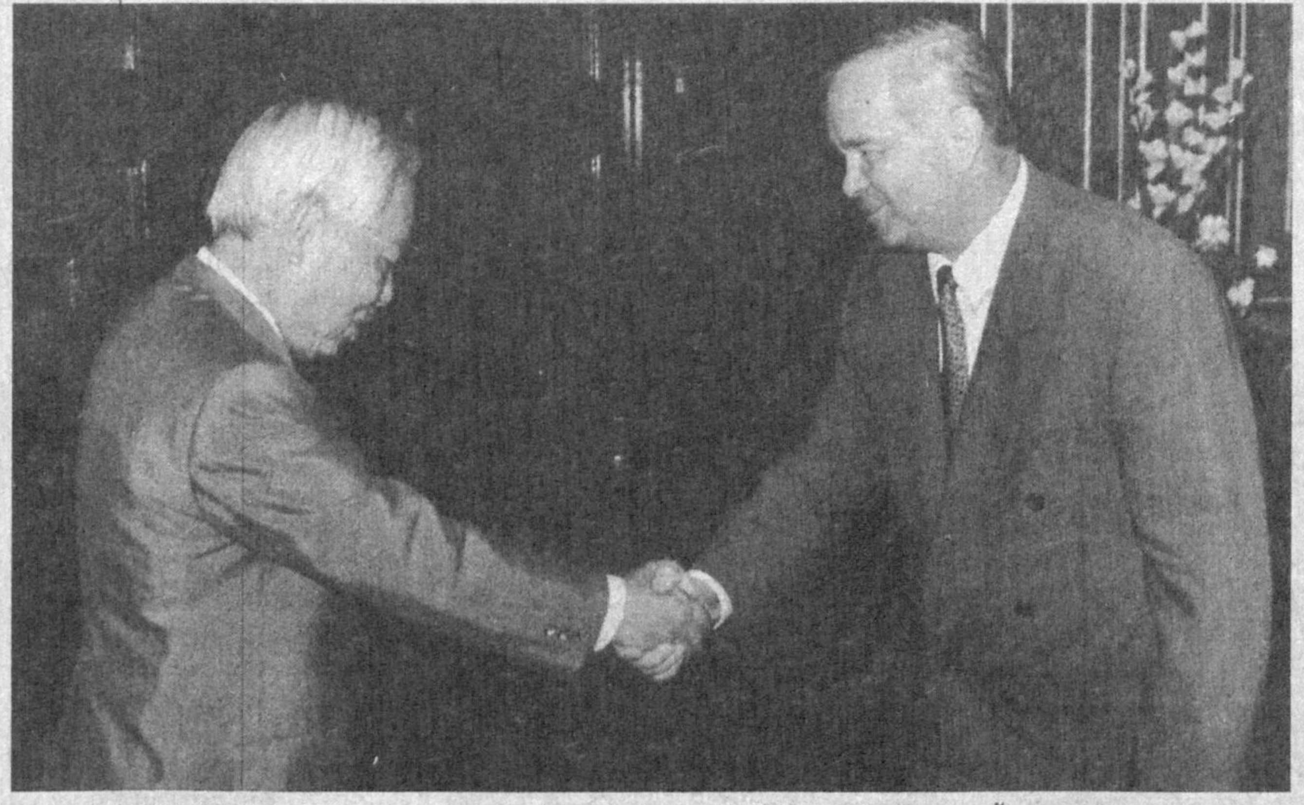

СУРАТДА: қабул пайти. Ф. ҚУРБОНБОЕВ (ЎзА) тасвирга олган.

5 июнь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Япониянинг «Мицубиси корпорейшн» компанияси директорлар кенгаши раиси Синроку Морохаси бошчилигидаги делегация аъзоларини қабул қилди.

Ислом Каримов меҳмонларга Ўзбекистонда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотлар, хорижий сармоядорлар билан ҳамкорликда ҳаётга татбиқ этилаётган талай лойиҳалар ҳақида гапирар экан, уларнинг республика ҳукумати томонидан қўллаб-қувватланаётгани ва юксак даражада кафолатланганини таъкидлади.

— Япониялик тадбиркорлар ўз ҳамкорларини узоқ вақт ўрганишга одатланган, — деди мамлакатимиз раҳбари. — Бу, албатта, жуда яхши. Лекин бугун амалий ишга ўтиш мавриди келди, деб ўйлайман. Ўзбекистон ҳукумати «Мицубиси корпорейшн» билан узоқ муддатли ҳамкорлик қилишга тайёрдир.

Синроку Морохаси япониялик тадбиркорлар Ўзбекистонда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотларни юқори баҳолаётганини қайд этар экан, «Мицубиси» Ўзбекистон билан кўплаб соҳаларда ҳамкорлик алоқаларини ўрнатиш ниятида эканини айтди.

Суҳбат чоғида «Мицубиси корпорейшн» билан тоғ-кон, нефть ва газ саноати, савдо-иқтисодий ҳамда молия соҳасида ҳамкорлик қилиш билан боғлиқ масалалар муҳокама этилди.

Қабул маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосарлари Ў. Султонов, Қ. Ҳаққулов ва Ташқи иқтисодий фаолият Миллий банки бошқаруви раиси Р. Азимов иштирок этди.

Қабул чоғида Япониянинг мамлакатимиздаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Укеру Магосаки ҳозир бўлди.

(ЎзА)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИНИНГ ҚАРОРИ

ОЛИЙ МАЖЛИСНИНГ ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ БЎЙИЧА ВАКИЛИ ҲУЗУРИДА ФУҚАРОЛАРНИНГ КОНСТИТУЦИЯВИЙ ҲУҚУҚ ВА ЭРКИНЛИКЛАРИГА РИОЯ ЭТИЛИШИ КОМИССИЯСИНИ ТУЗИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг конституциявий ҳуқуқ ва эркинликларига риоя этилиши кафолатларини кучайтириш ҳамда Олий Мажлиснинг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили зиммасига юклатилган вазифалар самарали бажарилиши мақсадида Ўзбекистон Республикасининг Олий Мажлиси **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Олий Мажлиснинг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили ҳузурида жамоатчилик асосида Фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқ ва эркинликларига риоя этилиши комиссиясини тузиш тўғрисидаги Олий Мажлис Кенгашининг таклифи қабул қилинсин.

2. Белгилаб қўйилсинки, Олий Мажлиснинг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили айни бир вақтда комиссиянинг раисидир.

3. Олий Мажлиснинг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили ҳузуридаги Фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқ ва эркинликларига риоя этилиши комиссияси қуйидаги таркибда тасдиқлансин:

Ёқубов Санжар Аҳмеджонович — Тошкент шаҳар адвокатлар коллегияси президиумининг раиси

Жақипов Неъмат Жақипович — Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси Прокуратура ва терговь органлари ходимлари малакасини ошириш марказининг катта ўқитувчиси

Норов Владимир Имомович — Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирининг ўринбосари

Савельева Ирина Алексеевна — Республика болалар руҳий-асаб касалликлари ихтисослаштирилган шифохонасининг бош шифокори

Сайдуллаев Жўра — Сурхондарё вилояти адвокатлар коллегиясининг аъзоси

Содиқов Жангабой — Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси Қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ тартибот қўмитасининг раиси

Эшонқулов Азамат — Самарқанд вилояти Оқдарё тумани юридик маслаҳатхонасининг мудири

Қодиров Зоиржон Эсонович — Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси кенгаши раисининг ўринбосари

Қўлдошева Зайнабхон Пайғамбарқуловна — Фарғона вилояти Бешариқ тумани юридик маслаҳатхонасининг мудири

Ғуломова Дилфуза — Республика диагностика марказининг директори.

4. Олий Мажлиснинг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили Ш. З. Ўразаев Фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқ ва эркинликларига риоя этилиши комиссияси тўғрисидаги Низом ишлаб чиқилиб, Олий Мажлиснинг Кенгаш тасдиғига киритилишини ташкил этсин.

Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлисининг Раиси
Э. ХАЛИЛОВ

Тошкент шаҳри,
1995 йил 6 май.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИДА ВЕКСЕЛЛАРНИ ҚЎЛЛАШ ТЎҒРИСИДА

Халқ хўжалигида ҳисоб-китобларни жадаллаштириш, тўлов интизомини мустаҳкамлаш, хўжалик юритувчи субъектларнинг молиявий жавобгарлигини ошириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Тўлов муддати кечиктирилган қарз мажбурияти ва Ўзбекистон Республикаси хўжалик юритувчи субъектлари ўртасида етказиб берилган товарлар (бажарилган ишлар, кўрсатилган хизматлар учун) ҳисоб-китоб воситаси сифатида вексель хўжалик оборотига жорий этилсин.

Вексселларни чиқариш ҳуқуқи тижорат банкларига фақат Ўзбекистон Республикаси Марказий банки рухсати бўйича берилади. Кўрсатиб ўтилган тижорат банклари улар учун белгиланган муддатларда Марказий банкка тегишли ҳисобот топширсинлар.

Векселлар чиқариш ҳуқуқини бериш, уларнинг муомалада бўлиши ва ўз вақтида тўланиши тартибига риоя этиш бўйича жавобгарлик Ўзбекистон Республикаси Марказий банкига юклансин.

2. Белгилаб қўйилсинки:

ваколатли тижорат банклари билан бирга, векселларнинг ликвидлигини таъминлашга қодир бўлган корхоналар векселлар эмитентлари бўлишлари мумкин;

корхоналар Ўзбекистон Республикаси ваколатли тижорат банклари векселларини белгиланган тартибда шартномалар асосида сотиб олишлари мумкин;

ваколатли тижорат банклари томонидан вексель кредити беришда пул кредитлари беришдаги каби қоидалар қўлланилади;

вексель пулини тўлаш (вексель мажбурияти бўйича тўлов), қоидага кўра, эмитент томонидан вексель эгасининг аризасига биноан (векселни кўрсатган ҳолда) амалга оширилади. Алоҳида ҳолларда, томонларнинг ўзаро келишувига кўра, тўлов бунинг учун эмитентдан ваколат олган банк томонидан эмитентнинг маблағлари ҳисобига амалга оширилиши мумкин;

ваколатли тижорат банкларига корхоналарнинг векселлар эмиссияси бўйича таклифларини кўриб чиқиш, хизмат кўрсатиладиган эмитент — корхоналарнинг тўлов қобилиятини аниқлаш ва тасдиқлаш, векселларнинг ликвидлик даражасини баҳолаш ҳамда уларни рўйхатдан ўтказиш юклатилади.

3. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки ва Молия вазирлиги томонидан ишлаб чиқилган ўтказма ва оддий вексель тўғрисидаги низом ҳамда корхона ва ташкилотлар векселларини чиқариш ва муомалада бўлишининг вақтинчалик тартиби маъқуллансин.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки ва Молия вазирлиги мазкур ҳужжатларни тасдиқласинлар ҳамда бир ҳафта муддатда уларни вазирликларга, идораларга, корпорацияларга, уюшмаларга, тижорат банкларига, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашига, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликларига етказсинлар.

4. Ўзбекистон Республикаси Марказий банкига:

банкларнинг векселларини чиқариш, уларнинг муомалада бўлиши ва уларнинг пулини қайтариш шартларини рўйхатдан ўтказишни амалга ошириш;

векселлар ва вексель кредитларини тўлаш бўйича муддати ўтиб кетган қарзлар кўрсатилган ҳолда векселлар эмиссияси ҳажми юзасидан банклар ва эмитент-корхоналарнинг ҳар ойлик ҳисобот беришини белгилаш;

эмитентларнинг буюртманомалари бўйича бир ҳафта муддатда вексель бланкларининг марказлаштирилган тартибда тайёрланишини таъминлаш тавсия этилсин.

5. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки ваколатли тижорат банклари билан биргаликда:

вексель тўловлари тизимини босқичма-босқич жорий этишни ташкил қилсин, биринчи босқичда векселлар чиқаришга рухсатномани банкларга, шунингдек, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштирадиган ва сотадиган, векселларнинг юқори даражада ликвидлигини таъминлашга қодир бўлган корхоналарга берсин;

ўн кун муддатда марказий аппаратларда ва жойларда векселлар билан ишлашни ташкил этиш бўйича тегишли бўлинмалар ташкил этсин;

векселларни ўзаро ҳисобга олиш ва уларнинг пулини қайтариш тўғрисида банклар ўртасида шартномалар тузиш чора-тадбирларини кўрсин;

векселнинг муомалада бўлишини ривожлантириш билан боғлиқ масалаларни оммавий ахборот воситаларида кенг ёритсин, вексель бозорининг ва векселлар эмитентларининг аҳволи тўғрисидаги шарҳларни, прогнозларни эълон қилиб борсин, векселлар бўйича муваффақиятли иш олиб бораётган корхоналар тажрибасини ёйишга кўмаклашсин.

6. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги:

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди, Молия вазирлиги, Марказий банк, Давлат солиқ қўмитаси билан биргаликда бир ой муддатда векселлар ишлатилиши муносабати билан амалдаги қонун ҳужжатларига ўзгартиришлар ва қўшимчалар киритиш юзасидан тегишли таклифлар тақдим этсин;

нотариал идоралар тармоғини анча кенгайтирсин, гаровни расмийлаштиришда, жумладан, амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ гаровни расмийлаштиришнинг қисқа муддатларини белгилаб вексель кредити олишда хизматлар ҳажмини кенгайтириш юзасидан шарт-шароитлар яратсин;

нотариал идораларга Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг ҳудудий бошқармаларига векселлар масаласида билдирилган эътирозлар тўғрисида ахборот тақдим этишни юкласин.

Бажарилган ишлар тўғрисида бир ой муддатда Вазирлар Маҳкамасига ахборот берилсин.

7. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги бир ҳафта муддатда:

векселлар, шу жумладан, муддати ўтиб кетган векселлар билан амалга ошириладиган операцияларни бухгалтерия ҳисоби ва ҳисоботида акс эттириш тартибини белгиласин;

Адлия вазирлиги билан биргаликда нотариал идораларнинг қўшимча тармоғини ташкил этишни маблағ билан таъминлаш манбалари ва давлат нотариусларининг сони тўғрисида таклифлар киритсин.

8. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 3 ноябрдаги 533-сон қарори билан тасдиқланган давлат божи ставкалари 3-бандининг «А» ва «Б» кичик бандларига қисман ўзгартириш киритилиб, давлат божининг қуйидаги миқдорлари белгилансин:

шартнома рўйхатдан ўтказилганлиги ва гаров рўйхатдан ўтказилганлиги тўғрисида гувоҳнома берилганлиги учун — шартнома суммасининг 0,3 фоизи миқдорида, бироқ энг кам иш ҳақининг ўн бараваридан кўп эмас;

гаров тўғрисидаги шартнома муддатининг узайтирилганлиги учун — шартнома суммасининг 0,2 фоизи миқдорида, бироқ энг кам иш ҳақининг беш бароваридан кўп эмас.

9. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Бош вазир ўринбосари Б. С. Ҳамидов ва Ўзбекистон Республикаси Марказий банки раиси Ф. М. Муллажонов зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1995 йил 2 июнь.

ҒАЛЛА НОБУД БЎЛМАСИН

3 июнь куни Тошкентда вилоят ҳокимлари, алоқадор вазирлик, корпорация, идора ва ташкилотларнинг раҳбарлари, мутахассислар иштирокида ғалла ўрими масалаларига бағишланган сим орқали кенгаш бўлди. Уни Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари Исмоил Жўрабеков бошқарди. Кенгашда республикамиз далаларида етиштирилган бошоқли дон ҳосилини нест-нобуд қилмай йиғиштириб олиш, бўшаган майдонларга зудлик билан қайта экин экиш ва чорва қишловига озуқа жамғаришнинг аҳволи муҳокама қилинди.

— Президентимиз Ислом Каримов мамлакатимизда ғаллачиликни ривожлантириш учун кенг йўл очиб берди,-деди И. Жўрабеков. — Бу оқибат-натижада республикамизнинг ғалла мустақиллигига эришишида муҳим омил бўлади. Бу йил республикамиз деҳқонлари бир миллион 366 минг гектар ердан 3 миллион 300 минг тонна бошоқли дон ҳосили олиш орзуси билан яшамоқда. Аммо, ана шу катта меҳнат эвазига етиштирилган ҳосилнинг кўп қисми ҳозирча йиғиб олингани йўқ.

Сир эмас, ўтган йили ғалла ўримида кўпгина хатоларга йўл қўйилди. Комбайнларнинг унумли ишламагани, айрим раҳбарларнинг бепарволиги оқибатида, ўрим анча кечикди. Натижада дон ерга тўкилиб нобуд бўлди, қайта экиш чўзилиб кетди. Бу йил ўтган йилги хатолар такрорланмаслиги учун қандай тадбирлар кўрилди? Ҳозиргача 90 минг гектарга яқин майдондаги ғалла ўриб-янчиб олинди. Андижон ва Наманган вилоятларида дон, айниқса, мўл бўлди. Ишнинг кўзини билиб меҳнат қилаётган ана шу вилоятларнинг ғаллакорлари ялпи ҳосилни 40-45 центнерга етказиш учун барча имкониятлардан самарали фойдаланмоқда. Наманганда гектаридан 60 центнердан дон етиштиришга эришган хўжаликлар бор.

Ўрим мавсуми ўтган йилгидан 10-11 кун олдинда бормоқда. Бу ҳол экиндан бўшаган ерларга сабзавот ва бошқа озуқабоп экинлар экиш имконини беради, деди нотиқ сўзида давом этиб.

Кенгаш қатнашчилари бу йил ғалла ҳосилдорлиги юқори эканлигини эътироф этиш билан бирга, айрим туманларда мавжуд ҳосил 15-20 центнердан ошмаётганлиги ҳақида гапирдилар. Ваҳоланки, ҳосил чўғи комбайнлар ўримга тушмасдан аввал чамаланиб кўрилиши лозим эди. Бор ҳосилни йўққа чиқариб кўрсатиш қўли эгри кишиларга қулайлик яратади, албатта. Республика Ички ишлар вазирлиги ахборотига кўра, «Ҳосил — 95» операциясида 134 гектар ер пайхон қилинганлиги, 230 маротаба ғаллани ўғирлаб кетиш ҳоллари учраганлиги, хусусан, Жиззах вилоятидаги ғаллазорда кўкнори ўстирилаётгани қайд этилди.

Бу йил барча имкониятлардан унумли фойдаланиб, ўримни қисқа муддатларда тугатиш мўлжалланмоқда. Ўрим қизиган паллада 8 мингдан ортиқ комбайн ишлаши керак. Қўшни жумҳуриятлардан 718 комбайн ёрдамга келаётир. Мингдан ортиқ янги комбайн биринчи марта ўримда қатнашади. Аммо, Нурота тумани, Сирдарё ҳамда Самарқанд вилоятларида комбайнлар далага чиққандан сўнг «сир»и очилиб қолмоқда.

Кенгашда республикада чорва озуқаси жамғариш кўнгилдагидек эмаслиги таъкидланди. Айниқса, оралиқ экинларни йиғиштириб олиш муддати чўзилмоқда. Айрим вилоятларда ҳонузгача беданинг биринчи ўрими тугалланмаган. Бунинг устига, унинг ҳосилдорлиги паст. Ўртачирчиқ туманида ўрилган беда 10-15 кунлаб далада қолиб кетди. Қорақалпоғистонда гектаридан олинаётган озуқа бирлиги 2 тоннадан ошмаётир. Ҳолбуки, Наманган вилоятида ҳар гектар ер ҳисобига 25 тонналан озуқа бирлиги етиштирилди.

— Ғалланинг талон-торож бўлишига йўл қўйиб бўлмайди,-деди И. Жўрабеков якунловчи сўзида. — Турли баҳоналар билан мавжуд ҳосилни атайин камайтириб кўрсатишга уринаётган туман раҳбарлари қаттиқ янглишадилар. Суғориладиган ерларнинг гектаридан камида 35 центнердан ҳосил кўтарилиши керак.

Ўтган йили маъмурий органлар томонидан минглаб тонна дон давлат омборларига қайтарилган эди. Бундай кўнгилсиз воқеаларнинг содир бўлмаслиги учун жойларда назорат постлари, юк ортилган транспортни кузатиб бориш учун махсус кишилар қўйиш керак. Комбайнларни гуруҳ-гуруҳ қилиб ишлатиш лозим. Республика Вазирлар Маҳкамасининг бу йилги ғалла ўримини муваффақиятли ўтказиш ҳақидаги қарорида айтилганидек, мавсумни 20-25 иш кунида тугатиш талаб этилади. Бу соҳада водий ғаллакорлари тажрибасидан фойдаланиш ўринлидир. Комбайнчиларга етарли шароит яратиб бериш, ётиб қолган пайкаллардаги ғаллани қўлда ёки махсус агрегатларда ўриш ва хирмонга ташиш мақсадга мувофиқдир.

Кенгашда ана шу вазифаларни вақтида бажариш юзасидан зарур чора-тадбирлар белгиланди.

Сим орқали мулоқотда республика Бош вазирининг ўринбосарлари Қ. Ҳаққулов, М. Усмонов, Р. Юнусов, Ю. Пайгин ҳамда В. Чжен иштирок этди.

П. НИШОНОВ,
ЎзА мухбири.

• Расмий ташриф арафасида

ЎЗАРО АЛОҚАЛАРНИНГ ЯНГИ БОСҚИЧИ

Шу йилнинг 6-7 июнь кунлари мамлакатимиз Президенти Ислом Каримов давлат ташрифи билан Латвия Республикасига боради. Шу муносабат билан ЎзА мухбири Латвия Республикасининг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Андрис Вилцансга бир неча саволлар билан мурожаат қилди.

— Жаноб элчи, Ўзбекистон билан Латвия ўртасидаги ҳамкорлик бугун қай даражада ривожланмоқда?

— Ўзбекистон билан Латвия ўртасидаги муносабатлар тарихи кеча бошлангани йўқ. Бироқ, ушбу муносабатлар узоқ йиллар — собиқ иттифоқ замонида «марказ» томонидан бошқариб келинди. Давлатларимиз мустақилликка эришгач, алоқалар қайта тикланиб, унинг ривожи ўзгача тус олди. 1992 йили мамлакатларимиз ўртасида ўзаро савдо-иқтисодий ҳамкорлик тўғрисидаги битим имзоланган эди. Бу эса икки давлат ўртасидаги савдо-иқтисодий алоқаларни кенгайтиришга асос бўлди. Бугунги кунда Латвия ташқи савдосида Ўзбекистоннинг тутган ўрни жаҳондаги йирик давлатлар — Франция, АҚШ ва Италия каби мамлакатлар билан тенглашмоқда. Ўтган йили мамлакатларимиз ўртасидаги савдо-сотиқ ҳажми бир неча миллион АҚШ долларини ташкил этди. Собиқ иттифоқ ҳудудида машҳур бўлган биргина «Дзинтарс» ҳиссадорлик жамияти Ўзбекистонга қарийб 3,5 миллион долларлик парфюмерия маҳсулотлари етказиб берди. Ўзбекистон эса Латвияга пахта толаси, ипак, рангли металл экспорт қилмоқда. Айниқса, Латвияда кўплаб тўқимачилик корхоналарининг ўзбек пахтасига бўлган эҳтиёжи каттадир.

Маълумки, Ўзбекистон ўзининг жўғрофий жойлашиши ва бошқа хусусиятлари билан Марказий Осиёда ўзига хос ўрин эгаллайди. Шу боис Ўзбекистон биз учун Шарқ дарвозаси вазифасини ўтайди. Мамлакатингиз орқали Латвия Марказий Осиёдаги ва шу минтақадаги бошқа давлатлар билан яқин алоқалар ўрнатиш имкониятига эга бўлади.

Ўзбекистон билан Латвия ўртасидаги ўзаро ҳамкорликни янада ривожлантириш учун ҳар иккала мамлакатда ҳам жуда катта имкониятлар мавжуд. Латвиялик ишбилармонлар Ўзбекистонга катта қизиқиш билан қарамоқда. Мамлакатингизда хорижий сармоядорлар учун қулай шарт-шароит яратилгани бунга сабаб бўлаётир. Ҳозир Латвия иқтисод вазири раҳбарлигида махсус комиссия Ўзбекистонда иш олиб бормоқда. Мазкур комиссия Ўзбекистондаги қатор йирик лойиҳаларни амалга оширишда ҳамкорлик қилиш ниятида.

Бундан ташқари «Латвия — Ўзбекистон савдо уйи»ни ташкил этиш режалаштирилмоқда. Савдо уйига Латвия томонидан «РАФ», «Дзинтарс» каби йирик ишлаб чиқарувчи корхоналар муассис бўлиш истагини билдирган. Бу таклиф ўзбекистонлик ишбилармонларда ҳам қизиқиш уйғотди.

Транзит юк ташиш соҳасидаги ҳамкорликни алоҳида таъкидлашни истар эдим. Ўтган йили бу борада ижобий силжишлар юз берди. Маълумки, Ўзбекистон савдо-сотиқ борасида Ғарбий Европа мамлакатлари билан яқин ҳамкорлик қилмоқда. Латвиянинг Болтиқ денгизидаги бандаргоҳлари орқали Ўзбекистон ўз товарларини Европа мамлакатларига чиқармоқда. Маълум маънода Ўзбекистон учун Латвия Европага кўприк вазифасини ўтамоқда.

— Халқларимиз ўртасидаги маданий алоқаларга ҳам тўхталиб ўтсангиз.

— Ўтган йили Ўзбекистон республикаси Халқаро маданий-маърифий алоқалар миллий уюшмаси ва Латвия маданият жамияти ўртасида алоқалар ўрнатилди. Улар биргаликда талай хайрли ишларни амалга оширмоқда. Хусусан, ҳар икки республика маданий ҳаётидаги халқаро аҳамиятга эга тадбирлар ҳақида ўзаро ахборот алмашилмоқда. Албатта, бундай алоқаларнинг тобора ривожланиб боришига шубҳа йўқ.

Латвияда мингдан зиёд ўзбек яшайди. Улар мамлакат халқ хўжалигининг турли жабҳаларида фаолият кўрсатмоқда. Бир неча йилдан буён Латвияда ўзбекларнинг маданий жамияти ишлаб турибди. Жамиятда латвияликлар Ўзбекистон тарихи, маданияти ва урф-одатлари билан танишиши мумкин. Жамият қошида якшанба мактаби ҳам ташкил этилган. Унда Латвиядаги ватандошларингиз Ўзбекистонда бўлаётган воқеалар, олиб борилаётган ислоҳотлардан мунтазам равишда хабардор бўлиб турадилар.

Шу боис Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Латвияга бўладиган сафари ғоят самарали бўлиши кутилмоқда.

Жумладан, икки мамлакат учун муҳим бўлган савдо-иқтисодий, маданият, маориф, туризм ва бошқа соҳаларда ҳамкорлик ўрнатиш ҳақидаги муҳим ҳужжатлар имзоланиши кўзда тутилган. Ўйлайманки, Ўзбекистон Президентининг мазкур ташрифи икки давлат ўртасидаги муносабатлар тарихи китобида янги саҳифа очади.

Холмурод АБДУРАҲМОНОВ,
(ЎзА)

ЯНГИ ПАРТИЯ ҚУРУЛТОЙИ

3 июнь куни Тошкентда Ўзбекистон Миллий тикланиш демократик партиясининг таъсис қурултойи бўлди. Уни Ўзбекистон халқ ёзувчиси Саид Аҳмад очди.

Қурултойда Ўзбекистон Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, профессор Азизхон Қаюмов мазкур партиянинг мақсад ва вазифалари ҳақида маъруза қилди.

Ўзбекистон Миллий тикланиш демократик партияси миллий тикланиш ғоялари руҳида фаолият кўрсатадиган парламент типидаги партия бўлиб, унинг бош мақсади — Ўзбекистонни жаҳоннинг энг илғор мамлакатлари сафига олиб чиқиш учун халқни сафарбар қилишдан иборат эканлиги қурултойда таъкидлаб қилинди. Партия ўз фаолиятини Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, бошқа қонуний ҳужжатлар ва ўзининг дастур ва низоми асосида юритажаги, миллатнинг ўзлигини англашида, фуқароларда мустақил ватанга садоқат ва меҳр-муҳаббат туйғуларини шакллантиришда, умуминсоний қадриятлар талаблари асосида миллий тикланиш йўлидан тараққиётга эришишда, миллий мерос ва анъаналарни рўёбга чиқаришда, демократик жамият қуришда партиянинг ўрни ва аҳамияти қайд қилинди. Ҳар бир фуқарода «Ватан — ягона оила» туйғусини ҳамда ватанпарварлик ҳиссини камол топтириш — партия ғоясининг бош омили бўлиши, зеро, ягона ватан туйғуси фақат қондошлик туфайлигина бўлиб қолмай, балки, қалбан, маънан яқин ҳисобланган ҳаммаслак инсонларга хос фазилат экани айтилди.

Қурултойда партиянинг дастури ва низоми асос учун қабул қилинди. Партиянинг раҳбар органлари сайланди. Азизхон Қаюмов Ўзбекистон Миллий тикланиш демократик партияси марказий ҳайъатининг раиси этиб сайланди.

(ЎзА).

• *Расмий ташриф арафасида*

РИВОЖ ТОПАЁТГАН ҲАМКОРЛИК

Литва Болтиқ денгизи соҳилларида жойлашган қадимий мамлакатдир. Майдони — 64445 кв. километрни ташкил этади. Аҳолиси — 3 миллион 751 минг киши. Пойтахти — Вильнюс. Пул бирлиги — лит.

1991 йилда Литва ўз мустақиллигини эълон қилди. Мамлакатда 1992 йили Референдиум йўли билан қабул қилинган Конституция жорий этилган. Давлат бошлиғи Президентдир. 1993 йилнинг 14 февралидан А. Бразаускас ушбу лавозимда фаолият кўрсатмоқда. Олий Қонун чиқарувчи орган тўрт йилга сайлаб қўйиладиган бир палатали парламент — сеймдир. Охирги сайловлар 1992 йилда ўтказилган.

Литва саноати ва қишлоқ хўжалиги ривожланган мамлакат. Бозор иқтисодиётига ўтиш қийинчиликлари ва муаммоларини ҳал этиш учун халқаро валюта ташкилотлари ва банкларидан Литва Республикасига катта миқдорда маблағ ажратилиб, ёрдам кўрсатилмоқда. Мамлакат саноатининг ривожланган соҳалари — машинасозлик, металлни қайта ишлаш, мебель ишлаб чиқариш, тўқимачилик, озиқ-овқат, кемасозлик, нефтни қайта ишлаш, компьютерлар ишлаб чиқаришдир. Мамлакат қишлоқ хўжалиги билан аҳолининг 30 фоизи банд. Уч ярим миллион гектар ерда деҳқончилик қилишади. Асосий эътибор сут, гўшт маҳсулотлари ишлаб чиқаришга қаратилган. Литва замини қандлавлаги, картошка, полиз экинлари етиштиришга жуда қулай ҳисобланади. Мамлакатда замонавий йўллар, денгиз портлари қурилган. Автомобиль ва темир йўллар яхши ҳолатда. Мамлакат пойтахти Вильнюс МДҲ ва бошқа хорижий мамлакатларнинг элликдан ортиқ шаҳарлари билан ҳаво йўллари орқали боғланган. Литва четга асосан минерал хомашё, металл, машина ва ускуналар, халқ истеъмоли моллари, озиқ-овқат чиқаради. Мамлакатга четдан кўпроқ нефть маҳсулотлари, химикатлар, дон ва технологиялар келтирилади. Литванинг ташқи савдо бўйича шериклари Польша, Россия, Германия, Скандинавия мамлакатларидир. Мамлакат, бир қатор халқаро ташкилотлар, жумладан Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг аъзосидир. Литва халқи жаҳонга машҳур олимлар, ёзувчи-шоирлар, санъат арбобларини етказиб берган. Литвада илм-фан ривожи ҳақидаги дастлабки маълумотлар XVI асрга оиддир. Астроном М. Почабут, математик П. Норвайша, ботаник Ж. Жилибер, физиолог С. Бисио, табиатшунос Г. Форстер, Э. Эйхвальд каби олимлар Литва илм-фанига муносиб ҳисса қўшганлар. Литва геолог ва кимёгарлари, математиклари, физиклари, файласуф ва тарихчиларининг салмоқли ишлари жаҳонда кенг эътироф этилган.

Ўзбекистон билан Литва Республикаси ўртасидаги дипломатия муносабатлари 1992 йилнинг ёзидаёқ ўрнатилган. Икки мамлакат ўртасидаги иқтисодий муносабатларнинг ҳуқуқий асоси 1993 йилда имзоланган савдо-сотиқ, иқтисодий ҳамкорлик ҳақидаги Битимда белгилаб берилган.

Ўтган йил бизнинг Литва билан савдо-иқтисодий ҳамкорлигимиз корхоналарнинг тўғридан-тўғри хўжалик алоқалари тарзида давом этди. Ўзаро товар айирбошлаш бир неча миллион долларни ташкил этди. Ўзбекистон Литвага пахта толаси, нефть ва нефть маҳсулотлари, рангли металлар ва ундан ясалган буюмларни етказиб беради. Ўз навбатида Литвадан бизга электр машиналари ва электр ускуналари, уларга эҳтиёт қисм, сут ва сут маҳсулотлари, мебель саноати маҳсулотлари келтирилади. Ўзаро мол етказиб бериш ҳажмини ошириш ва уни кенгайтириш учун барча имкониятлар мавжуд. Бу имкониятлар пухта ўйлаб ишга солинса иккала томон учун ҳам фойдалидир.

Литва ишбилармонлари ва хўжалик раҳбарлари Ўзбекистон ва Марказий Осиё давлатлари бозорларига ўзларида ишлаб чиқарилган маҳсулотларни келтириб, сотиб фойда кўришни ҳеч кимдан сир тутаётганлари йўқ.

Литваликлар тақдир тақозоси билан етти иқлимга сочилиб кетган халқлардан биридир. Дунёдаги 39 мамлакатда Литва миллий марказлари фаолият кўрсатади. 1992 йили Тошкентда ҳам таниқли жамоат арбоби И. М. Дервинис раҳбарлигида Литва маданияти жамияти тузилган эди. Унинг сафида 2200 дан ортиқ Литва миллатига мансуб бўлган фуқаролар бор. Жамият ўз юртдошларининг маданияти, тили, урф-одатларини сақлаш, миллий анъаналарни ривожлантириш, уларга моддий ва маънавий ёрдам кўрсатишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган. Жамият аъзолари вақти-вақти билан учрашиб, юзага келган масала ва муаммоларни биргаликда ҳал қиладилар. Жамият ташкил этган махсус мактабда Литва тарихи, литва тилидан мунтазам машғулотлар ўтказилади. Литва парламентида алоҳида комиссия хориждаги ватандошлар масаласи билан жиддий шуғулланади. Ҳукуматни уларга тегишли ёрдам кўрсатишга даъват этади. Жамият Литвадан газета, журналлар, турли дарслик, китоблар олиб туради. Ҳар йили жамият аъзолари Литвадаги сўлим масканларда бепул дам оладилар.

1994 йили Литванинг Юрбаркас шаҳрида ўзбек миллий жамияти тузилди. Унинг сафларида бир ярим мингдан зиёдроқ ватандошларимиз бирлашган. Унга Ҳамид Сарханов раислик қилмоқда. Жамият Ўзбекистон билан мустаҳкам ва доимий алоқалар ўрнатиш учун кенг кўламда ҳаракат қилмоқда.

Фурқат САНАЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири,
Мирза АНВАР,
«Халқ сўзи»нинг жамоатчи мухбири.

• *Долзарб мавзу*

САЙЁРАМИЗ КЕЛАЖАГИ БУГУНГИ КУНГА БОҒЛИҚ

Бугунги кунда экология муаммоси планета миқёсидаги муаммога айланиб қолди. Мустақил Ўзбекистон Республикаси ҳукумати биринчи кунларданоқ бу масалага катта эътибор бермоқда. И. А. Каримовнинг аниқ мақсадга йўналтирилган ҳаракати туфайли жаҳон халқларининг диққат-эътибори Оролбўйи муаммосига қаратилди. Айниқса, Президентимизнинг 1993 йил сентябрь ойида БМТ Кенгашида, 1994 йил декабрда Будапештда ЕХҲК доирасидаги учрашувда ва яқинда Копенгагенда олиймақом учрашувда сўзлаган нутқлари бунга яққол гувоҳдир.

Маълумки, айни пайтда Ўзбекистонда экология ва саломатлик кунлари бўлиб ўтмоқда. Шу муносабат билан география фанлари доктори, профессор Лапас Алибековнинг мақоласини эълон қилмоқдамиз. Олимнинг 160 та илмий ишидан аксарияти экология ва география масалаларига бағишланган, қатор асарлари Германия ва МДҲ мамлакатларида нашр этилган. Л. Алибеков қатор Халқаро экология форумларида ҳам ўз маърузалари билан қатнашган.

Ҳозирги шароитда экологик таназзул оқибатлари шундай тезлик билан кучланиши мумкинки, XX асрнинг охирига бориб, вазиятни назоратда сақлаш амри маҳол бўлади. Машҳур олим Лестер Брауннинг таъкидлашича, ушбу муаммони ҳал қилиш мумкин ва бунинг учун 10 йилдан 40 йилгача вақт бор экан. Агар шу давр ичида дунё аҳолисининг меъёридан зиёд ўсишини, ўрмонзорлар камайишини, чўлу-саҳроларнинг бостириб келишини, сув, ер ва ҳавони зарарлантиришни тўхтатиш зарур. Акс ҳолда планетамиз жиддий лат ейиши ҳеч гап эмас.

Долзарб экологик масалалар ҳақида Рио-де-Жанейро шаҳрида 1992 йил июнь ойида бўлиб ўтган БМТ Халқаро конференциясида ҳам гапирилди. Бунда табиат, атроф-муҳитни ҳимоя қилиш ишларини янада кучайтириш, жаҳон ҳамжамияти кучларни аниқ мақсадга қарата йўналтириш масалаларига оид муҳим ҳужжатлар қабул қилинди.

Собиқ СССР ҳудудида 300 районда экологик муҳит бузилганлиги маълум эди. Бу аҳоли яшайдиган 40 фоиз майдоннинг 20 фоизи демакдир. Шундай районлардан бири Орол бўлиб, у турғунлик давридан бизга аянчли мерос бўлиб қолди. Марказни Ўзбекистон пахтаси ёки Тожикистон алюмини қандай қийинчилик билан етказиб берилаётгани заррача қизиқтирмас, хомашё берилса бас эди.

50-60 йилларда суғориладиган майдонларни кенгайтириш, Мирзачўлни ўзлаштириш учун кўр-кўрона бошланган юришлар 80-йилларда ўзининг аччиқ мевасини берди. Ўшанда партиянинг чақириғи (аслида буйруғи) билан Нурота, Зомин районларидан ҳамда Фарғона водийсидан чўлни ўзлаштириш учун юзлаб оилалар сафарбар қилинганди. Яшнаб турган тоғ қишлоқлари кимсасиз ҳувиллаб қолганди. Бу ҳолни ўзининг «Чинор» романида ҳаққоний тасвирлаганлиги учун таниқли ёзувчи Асқад Мухтор анча вақт жабрланди ҳам.

Беҳисоб ерларнинг ўзлаштирилиши ўнлаб ариқ ва каналлар қазишни талаб қиларди. Бундай каналлар Орол денгизининг қуришига ўз таъсирини кўрсатмасдан қолмади. Шунингдек, баъзи жойларда суғориш ишларини хўжасизларча ўтказиш, ирригация тармоқларидан кўр-кўрона фойдаланиш оқибатида Хоразм воҳасида, Мирзачўлда ва бошқа суғориладиган районларда кўплаб унумдор ерларнинг ҳолати бузилди.

Алмашлаб экиш ва агротехника қоидаларининг қўпол равишда бузилиши танг аҳволга олиб келди. Масалан, Эстонияда бир гектар ҳайдаладиган ерга 4 гектар кўп йиллик ўсимлик тўғри келса, Белоруссияда бу кўрсаткич 2,5 гектарни, Молдовада 1,7 гектарни ташкил этади. Ўзбекистонда эса атиги 0,5 гектар, холос. Бунинг натижасида сув ва шамол эрозияси кучайди.

Экологик муҳитнинг ёмонлашувига ядохимикатлардан, минерал ўғитлардан ва бошқа воситалардан меъёридан кўп фойдаланиш ҳам сабаб бўлмоқда. Ўзбекистон бу борада собиқ Иттифоқда олдинги ўринлардан бирини эгалларди. Ҳар бир гектар майдонга йилига ўртача 50 ва ундан ортиқ килограмм пестицидлар ишлатиларди. Бу эса атроф-муҳитга катта талофат етказди, аҳоли саломатлигига салбий таъсир кўрсатди. Гепатит, ошқозон-ичак ва юрак хасталиклари кўпайди.

Атроф-муҳитни экологик жиҳатдан барқарорлаштиришда Ўрта Осиёнинг тоғлари ва тоғ ўрмонлари катта аҳамиятга эга. Афсуски, уларнинг аста-секин йўқолиш хавфи анча илгарироқ бошланган. Тоғ ўрмонларининг ваҳшийларча йўқотилиши Ўрта Осиёни Россия чоризми томонидан босиб олиниши билан боғлиқ.

Ўша давр мобайнида Туркистон, Нурота тоғ тизмаларидаги ва Пистали тоғидаги бодомзорлару пистазорлар кўмир ҳосил қилиш учун бутунлай ёқиб юборилди. Асримиз бошига келиб, фақатгина 1,5 млн. гектар тоғ ўрмонлари қолди, холос. Советлар даврида эса (1949-74 йилларда) 700 минг гектардан зиёдроқ арчазорлар йўқ қилиб юборилди. Ваҳоланки улар азалдан сув манбаларини сақлаш вазифасини ўтаб келган. Уларнинг йўқолиши музликларнинг тезроқ эришига ҳам сабаб бўлаяпти.

Қуриётган Орол денгизидан ҳар йили кўтарилаётган 150-170 миллион тонна чанг-тўзон тоғ музликларига жиддий хавф солмоқда. Чангли булутлар ҳавонинг юқори қатламларидан узоққа чўзилиб, Тянь-Шан ва Помир тоғларидаги музликларнинг одатдагидан тезроқ эришига сабаб бўлаяпти. Кичик ҳажмдаги — 1 км^2 музликлар аллақачон йўқ бўлиб кетган. Агар катта Зарафшон музлиги илгарилари ҳар йили 1 метрга камайган бўлса, ҳозирда бир ойда шунча қисқармоқда.

Олимларимиз баҳслашиб, вазиятни таҳлил қилиб, муаммолар ечимини, турли йўналиш ва чораларни излаб турган бир пайтда, табиат ўз қонунларига кўра тўхтовсиз ривожланаверади. Кутилмаганда нохуш экологик воқеа-ҳодисалар рўй беради. Кибернетиклар тили билан айтганда, табиатда тескари таъсирнинг қайтариб бўлмас жараёнлари аллақачон бошланиб кетган. Бизлар унга аввал парво қилмагандик. Азалдан донғи кетган Турон яссилиги Марказий Осиёдаги барча давлатлар чегарасидан ўтган. Бу ажойиб диёр ҳозир ҳам дунёнинг энг азим ва иқлими яшашга қулай жойларидан ҳисобланади. Аммо унда миннанинг кучи борлиги сир эмас. Чунки бу ерда катта ҳажмдаги чанглар, тузлар ва намликлар йиғилиб қолган. Агар буларнинг ҳаммаси бир кучлироқ тўфон-бўронларга дуч келса борми, экологик ҳалокатнинг хавфи нафақат Марказий Осиё, балки Евро-Осиё қитъасига ҳам етиши мумкин. Айнан шунинг учун Ўзбекистон Президенти И. А. Каримов ЕХҲК Будапештдаги учрашувда чуқур ташвиш билан «Орол фожиаси бугундаёқ Евро-Осиё регионидаги атроф-муҳит балансини жиддий бузмоқда», — деб таъкидлади.

Сўнгги уч йил ичида Ўзбекистон ҳукумати ва Президенти томонидан атроф-муҳитни сақлаш бўйича талайгина қонун ва қарорлар қабул қилинди. Ёввойи ҳайвонлар ва ўсимликларни муҳофаза қилишни кучайтириш ва улардан фойдаланишни тартибга солиш, ердан фойдаланиш самарадорлигини ошириш, метерeoлогия тўғрисида, ер ости бойликлари тўғрисида, саноат теракчилигини ривожлантириш ва бошқа тез ўсувчи ёғочбоп дарахтзорларни барпо этишга оид чора-тадбирлар тўғрисида, «Экология ва саломатлик» икки йиллигини ўтказиш, «Соғлом авлод учун» орденини ва шу номдаги жамғармани таъсис этиш, суғориладиган ерларда бошоқли экинлар ҳосилдорлигини ошириш ҳақидаги қонун ва қоидалар, ҳужжатлар шулар жумласидандир.

И. А. Каримовнинг ташаббуси билан БМТ раҳбарлигида шу йилнинг 18-20 сентябрида Орол муаммоларига бағишланган халқаро конференция ўтказилажаги, табиатни муҳофаза қилиш бобида янги саҳифа бўлиши турган гап.

Республикамизда экологик инқирозни бартараф этиш учун талай ишлар қилинаяпти, аммо ҳали яна кўп юмушлар бажарилиши керак. Миллий экология дастурида атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш юзасидан ҳам технологик, ҳам ҳуқуқий ва иқтисодий характердаги самарали чоралар ишлаб чиқиш, уларни амалга ошириш устивор бўлмоғи лозим.

Ўзбекистонда табиатдан фойдаланишни тартибга солиш учун атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва тиклаш, уни булғовчиларга қарши курашиш, табиий ресурсларни асраш ва улардан оқилона фойдаланишга оид қонунлар зарур. Мамлакатимизнинг барча қонунларини экологизациялаш лозим.

Қонунлар, солиқлар ва имтиёзлар тизимининг табиатни муҳофаза қилиш фаолиятини молиявий таъминлашнинг асосига айланиши, экологик жиҳатдан тоза озиқ-овқат ва технологияни яратишни рағбатлантириш тахмин қилинмоқда. Экологик қонунлар мажмуи табиатдан фойдаланиш ва атроф-муҳитни муҳофаза қилишни молиявий таъминлаш масаласини ҳал этиш имконини беради.

Ўзбекистонда табиатдан фойдаланишнинг хўжалик механизмидаги асосий ўзгариш — ҳамма табиий ресурслардан фойдаланганлик, ҳавога ифлослантирувчи моддалар чиқаргани учун, шу жумладан меъёрдан ортиқ чиқаргани учун бир неча карра оширилган ставкада тўлов тўлаш жорий этилгани бўлди. Шунингдек, янги ишлаб чиқариш қувватларини барпо этганлик учун минтақавий экология жамғармаларига бир марталик тўловлар тўлашни ҳам жорий этиш лозимдир. Солиқ ва кредит соҳасидаги ислоҳотлар махсус имтиёз ва санкцияларни қамраб олиш керак. Табиатни муҳофаза қилишни молиявий таъминлашнинг давлат бюджети, минтақавий иқтисодий жамғармалар ва корхоналар ресурсларини бирлаштирувчи кўпканалли шакллари зарур.

Хўжалик амалиётини ҳам экологизациялаш лозим: ҳар бир қарор унинг табиатга таъсири оқибатларини ўйлаган ҳолда қабул қилинмоғи керак. Табиатдан фойдаланиш тайинли тизим асосида мослашган ҳолда ёндашувни талаб этади. «Табиат-хўжалик-аҳоли» катта тизимида ҳар қандай элементга ҳар бир таъсир унинг қолган элементларига таъсири оқибатларини, албатта, ҳисобга олган ҳолда баҳоланмоғи зарур. Энг эзгу мақсадлар ҳам оғир экологик оқибатларга олиб келаётгани хусусида кўплаб мисоллар мавжуд. Ва, ниҳоят, қатъий натижаларга эришиш учун экологик онгни ошириш зарур.

Лапас АЛИБЕКОВ,
география фанлари доктори, профессор.

«СЕРВЬЕ» ДОРИЛАРИ

Одамзот пайдо бўлибдики, касаллик ҳам унга ҳамроҳдир. Аммо бугунги кунда аср хасталиги саналган юрак қон-томирлари касалликлари биринчи ўринга чиқди. Жаҳон олимларининг хулосасига кўра, дунёдаги 12 миллион киши ана шу дарддан азоб чекмоқда.

Юртимизда бу муаммони ҳал қилиш йўлида анча ишлар амалга оширилмоқда. Ёлғиз отнинг чангги чиқмас, деганларидай, чет эл шифокорлари ва фармакологлари билан мустаҳкам алоқа боғламай ҳеч нарсага эришиб бўлмайди. Куни-кеча Бухоро шаҳридаги «Вараҳша» меҳмонхонасининг мажлислар залида ўтказилган «Сервье» дори-дармонлари умумий амалиёт шифокорлари хизматида» мавзусидаги халқаро анжуман ҳам ана шу ҳамкорлик ифодасидир.

Семинар Франциянинг «Сервье» фармакология гуруҳи, Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлиги, республика кардиология илмий-текшириш институти ва Бухоро вилоят ҳокимлиги соғлиқни сақлаш бўлимлари ташаббуси билан бўлиб ўтди. Унда вилоят тиббиёт муассасалари раҳбарлари, терапевтлар, кардиологлар ва фармацевтлар иштирок этдилар. Анжуманда сўзга чиққанлар «Сервье» гуруҳи ишлаб чиқаётган «Диабетон», «Престариум», «Детралекс», «Изалипан», «Арифон», «Биопарокс», «Предуктал» каби бир қатор дори-дармонларнинг афзалликлари ҳамда уларнинг организм учун кам зарарлиги ҳақида гапирдилар. Мутахассисларнинг фикрича, юқоридаги дорилар шифобахшлиги самараси юқори ва нисбатан арзондир.

Анжуман сўнгида меҳмонлар ва бухоролик тиббиёт ходимлари ўртасида замонавий тиббиёт масалалари бўйича қизғин мусоҳаба бўлиб ўтди. Шифокорлар бундай учрашувлар амалда катта фойда беришини таъкидладилар.

Маннон ОТАБОЙ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ЗАВОДДА — ГИЛАМ ЦЕХИ

Пахта тозалаш заводи Касби тумани ташкил этилганда барпо қилинган тўнғич саноат корхонаси. Ўтган йиллар давомида ускуналар янгиланиб, чет эл жиҳозлари ўрнатилди. Натижада, маҳсулот сифати ошиб, ишчилар манфаатдорлиги кўпайди. Яқиндан бошлаб ички имкониятлар ҳисобида гилам цехи ташкил қилинди. Унга халқ ҳунармандчилиги устаси Шарофат Ҳақбердиева етакчилик қилаяпти. Маҳаллий андозаларда тайёрланган дастлабки маҳсулотлар сотувга чиқарилди. Энди бу ерда кигиз босиш цехини қуриш тараддуди кўрилаяпти.

Жўра ЮСУПОВ.

• *Маҳаллий матбуот: ечимини кутаётган муаммолар*

КЎЗГУ ХИРА ТОРТМАСИН

Мустақиллик туфайли тафаккуримизга, шууримизга тиниқлик инди. Ўзлигимизни англаяпмиз, дунёқарашимиз ўзгараяпти. Она-Ватан, юрт туйғусини теранроқ ҳис қила бошладик. Бунда республика ва вилоят оммавий ахборот воситалари, радио-телевидение ижодкорларининг хизматлари беқиёс.

Шу боис Самарқанд вилоят ҳокимлиги ҳам бу соҳа ривожига, ижодкор-журналистлар турмуши, иш шароитини яхшилашга катта эътибор бермоқда.

Маълумки, бугунги тақчиллик шароитида матбуотчиларга ҳам осон эмас. Дам сармоя, дам қоғоз етишмайди. Лекин вилоят ҳокимлиги ана шундай вазиятда ҳам газеталарни тақдир ҳукмига ҳавола қилиб қўймади. Вилоят ҳокимининг 1993 йил 21 декабрдаги «Вилоят газеталар таҳририятларини ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан қўллаб-қувватлашни кучайтириш тўғрисида»ги қарори ижодкорлар жонига оро кирди. Қарор асосида маҳаллий матбуот нашрларини қўллаб-қувватлаш учун қарийб 364 миллион сўм-купон ажратилган эди. Шу билан бирга Марказий банкнинг вилоят бошқармасига Россиядан қоғоз ва бошқа матбаа материалларини шартнома асосида харид қилиш учун пул маблағларини, божхонага айрибошланадиган мол-маҳсулотларни кечиктирмай ўтказиш тавсия этилди. Қоғоз муаммосини ҳал қилиш учун муайян миқдорда маҳсулот ажратиб берилди. Вилоят матбуот бошқармаси ва вилоят газеталарининг бирлашган нашриёти жамоалари ҳамкорликда Россиянинг Брянск ва Комсомольск-Амур шаҳарлари корхоналари билан ўзаро шартнома тузиб, қоғоз муаммосини ҳал этиш чораларини кўрдилар. Ана шундай саъй-ҳаракатлар натижасида вилоят «Зарафшон», «Самаркандский вестник» ва тожик тилида чоп этилаётган «Овози Самарқанд» газеталари ҳафтада икки марта чиқа бошлади.

Юртбошимизнинг «Ўзбекистон ижодкор ёшларини давлат йўли билан қўллаб-қувватлаш чоралари тўғрисида»ги қарорига вилоятда масъулият билан ёндошилди. Иқтисодий қийинчиликларга қарамасдан моддий ёрдамга муҳтож ёш ижодкорларга ғамхўрлик кўрсатилди. Қарорга биноан 30 нафар ёш ижодкор уйли-жойли бўлди. Улардан тўққиз нафари журналистлардир. Бундай эътибор турли кўринишларда давом этаётир. Ўтган икки йил давомида олти нафар журналистга «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист» фахрий унвони, олти кишига Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фахрий ёрлиғи берилди.

Оммавий ахборот воситалари ходимларига кўрсатилаётган ғамхўрликлар, уларга билдирилаётган ишонч ижодкорлар зиммасидаги масъулиятни янада оширмоқда. Ишчанлик ва жўшқинлик муҳитини қарор топтираяпти. Шу боис вилоят матбуоти маънавий меросимизни, қадриятларимизни кенг кўламда тарғиб этиш, миллий мафкурамизни шакллантириш ва давлатчилигимизни мустаҳкамлаш йўлида собит хизмат қилаётир.

Маълумки, мамлакатимизда бозор иқтисодиёти шаклланаётган ҳозирги даврда вақтли матбуот нашрларига обуна нархи ҳам анча ошиб кетди. Бу ўз навбатида обуначилар сафининг ўсишига салбий таъсир этаётир. Лекин вилоят ҳокимлиги бу йилги обуна мавсумида ҳам газета таҳририятларини молиявий жиҳатдан қувватлаб, унинг нархини 190 сўмга туширди, қолган чиқим ҳокимлик ҳисобидан қопланадиган бўлди.

Омманинг яқин маслаҳатчиси ҳисобланган туман газеталари ҳам бозор иқтисодиётининг мураккаб даврида ўзига хос синовларга бардош бермоқда. Улар мустақиллигимизни мустаҳкамлаш, маданият ва маънавиятимизни юксалтириш, иқтисодий ислоҳотларни ҳаётга жорий этиш каби вазифаларни амалга оширишда муносиб фаолият кўрсатишаяпти. Туман газеталари оммани уюштириш ва тарбиялаш, соғлом муҳитни қарор топтиришда таъсирчан воситадир. Лекин туман ҳокимликларининг барчаси ҳам ўз матбуоти қудратидан, имкониятларидан тўғри фойдаланишга эътибор бермаяпти. Айрим жойларда туман газеталари ижодий жамоалари тарқатиб юборилди. Масалан: Қўшработ туманининг газетаси ёпилди, журналистлар тақдири билан ҳеч ким қизиқмади. Аксарият туман газеталари жамоаларида 2-3 киши ишлаяпти, холос. Бундай аҳволда газетадан иқтисодий-ижтимоий муаммоларни ўз вақтида кўтариш, мазмунли, сифатли мақолалар кутиш қийин.

Газета ойига бир-икки марта чоп этилгач унинг таъсирчанлиги сусаяди. Шу ўринда, туман газеталари нуфузини ошириш, уларни қўллаб-қувватлаш борасида бир пайтлар синовдан ўтган тажрибадан фойдаланилса мақсадга мувофиқ бўлмайдими?

Масалан, туман газеталари ҳудудий бирлаштирилса, уларнинг имконияти янада ошарди. Қўшни туманлар ўзаро келишув асосида, ҳамкорликда газета чиқаришса туман ҳокимликлари учун ҳам, журналистлар ва муштарийлар учун ҳам қулай бўлади. Негаки ҳар иккала туман ҳокимликлари газетани бирдай маблағ билан таъминлайдилар, обуначилар кўпаяди, у мунтазам чиқа бошлайди, эълонлар ҳисобидан даромади ошади. Бу ҳақда ўйлаб кўриш керак.

Мустақиллик шарофати билан Самарқандда шаҳар ҳокимлигининг «Самарқанд», шаҳар фахрийлар кенгашининг «Шанс», «Мерос», вилоят солиқ бошқармасининг «Солиқ ва ҳаёт», Ўзбекистон ХДП кенгашининг «Регистон» газеталари чиқа бошлади. Яқинда эса шаҳар тадбиркорлари уюшмаси «Карвон» реклама-ахборот газетасини таъсис этди. Газета тадбиркорлар учун турли-туман ахборотлар маркази ўрнини бажараётир. Унда шаҳримиз, республикамиз ва хориждаги корхоналар, фирмаларнинг фаолиятига оид мақолалар, реклама ва эълонлари чоп этилади. Шуниси диққатга сазоворки, шаҳар ҳокимлигининг «Самарқанд» газетаси ўзбек, тожик, рус тилларида чиқаётир. «Корвон» ўзбек ва рус тилларида чоп этилаётир.

Табиийки, матбаачилик соҳасида сезиларли ютуқларга эришилаяпти. Шу билан бирга ечимини кутаётган долзарб муаммолар ҳам йўқ эмас. Уларни ўз вақтида бартараф этиш лозим. Бир қатор вилоятларда, жумладан, Самарқандда ҳам матбаачилик базаси эскириб, ўз вазифасини адо этиб бўлган. Яна уч-тўрт йил ўтгач, ишга бутунлай яроқсиз бўлиб қолади. Ҳозир барча эътибор қоғоз топишга қаратилган. Лекин газета чиқариш учун қоғоз қанчалик кўп бўлса, буёқ, кардон, цинк ва бошқа ашёлар ҳам шунчалик зарур. Бу нарсаларни етказиб бериш эса эътибордан четда қолиб кетаётир.

Ана шулар ҳисобга олиниб, вилоят ҳокимлиги матбуот бошқармасига бу борадаги фаолиятини тубдан қайта қуриш вазифаси топширилди. Матбаачилик соҳасини замонавий техника ускуналари билан жиҳозлаш, унинг моддий-техника базасини бойитиш учун ҳозирдан ҳаракат бошлаш керак.

Мавруди келганда шуни таъкидлаш жоизки, Давлат матбуот қўмитаси, унинг вилоятлардаги бошқармалари босмахоналар фаолиятини қўллаб-қувватлаб, уларга амалий ёрдам кўрсатмас эканлар, бу борадаги муаммолар муаллақ бўлиб қолаверади. Шу боис бизнинг Давлат матбуот қўмитасининг саъй-ҳаракатидан, қатъий қадамидан умидимиз катта.

Туман босмахоналари аҳволини яхшилаш ҳам долзарб вазифа бўлиб қолди. Вилоят матбуот бошқармаси туман ҳокимликлари билан ҳамкорликда босмахоналар фаолиятини ривожлантириш учун зарур чоралар кўраяпти. Алҳол, ҳар бир соҳада бўлгани каби: бу борада ҳам мураккаб муаммолар, тақчилликлар, етишмовчиликлар тадбиркорлик, ташаббускорлик негизида бартараф этилиши айни муддаодир.

Маҳаллий газеталарни вилоят, туман ҳаётининг кўзгуси ҳам дейишади. Бу ўхшатишда рамзийлик кўпроқ бўлса-да, аммо унинг ҳақиқатга яқинлиги аниқ. Чунки эришилаётган муваффақиятлар ва йўл қўйилаётган камчиликлар ҳам айнан газеталарда акс эттирилади. Шу сабабли уни кўзгуга қиёслашади. Лекин бугунги қийинчиликлар деб уларнинг турли муаммоларини ўзларига юклаш, йиллар давомида вилоят, туман газеталарида шаклланган ижодий жамоаларнинг тарқалишига йўл қўйиш ҳам мумкин эмас.

Хуллас, биз ушбу мақолада маҳаллий матбуот фаолияти ва у дуч келаётган муаммоларнинг айримлари ҳақида сўз юритдик, холос. Назаримизда бу масалалар Самарқанд вилоятигагина тегишли эмас, албатта. Шунинг учун ҳам «Халқ сўзи» саҳифаларида бошқа вилоят журналистлари, матбаачиларининг фикрини билиб, кейин аниқ тўхтамга келинса яхши иш бўларди, деб ўйлаймиз.

Н. САЙФИДДИНОВ,
Самарқанд вилоят ҳокими матбуот котиби.

• *Ўзбекистон ва жаҳон*

Бу борада тўпланган тажрибанинг қайси жиҳатларини мустақил республикамизга тадбиқ этиш мумкин?

Японияда ривожланаётган мамлакатларга ёрдам кўрсатиш халқаро «Жайка» марказининг довруғи бутун дунёга маълум. Яқинда ана шу марказ ташаббуси билан кунчиқар юртда ер юзида ҳаракатланувчи барча турдаги транспорт воситалари ҳамда йўллардан фойдаланиш муаммоларига бағишланган семинар бўлиб ўтди. Бу обрўли йиғинда мустақил Ўзбекистоннинг ягона вакили сифатида «Фарғонатранс» ишлаб чиқариш ҳиссадорлик бирлашмаси раиси Махмуд Жўраев иштирок этди. Қуйида унинг таассуротлари билан танишасиз.

КУНЧИҚАР ЮРТ ТРАНСПОРТИ

— Янги уй қураётган киши қўни-қўшниларининг замонавий иморатига ҳавас билан қараши, унинг энг яхши томонларини уйғунлаштириб, уларнинг тажрибасидан фойдаланиши табиий. Шунда уй мукаммал, бекамі-кўст бўлади.

Японияга боришимни эшитганимда, хаёлимдан шу фикрлар кечди. Мен ҳам фан-техника беқиёс ривожланган бу мамлакатнинг ўзига хос томонларини, айниқса, транспортдан фойдаланиш тажрибасини ўрганишга аҳд қилдим. «Жайка» марказида мустақил республикамиз давлат байроғи ҳилпираб турганини кўриб эса қалбим қувончга тўлди. Ушбу давлатнинг фарзанди эканлигимдан ғурурланиб, шоён фахрландим. Истиқлолимиз ва мустақиллигимизнинг буюк неъматини хорижий мамлакатда янада чуқурроқ ҳис этдим.

Дастлабки куни бизни Япониянинг ўзига хос ҳаёт йўли, маданияти, фан-техникаси билан таништиришди. Бу мамлакат ҳам ҳозир Ўзбекистонда ўтиш даврида учраётган қийинчиликларни бошдан кечиргани, хусусийлаштириш сиёсати қатъий ва изчил амалга оширилгани ўзининг ижобий натижаларини берганини далиллар асосида айтиб беришди.

Илк учрашувлар чоғидаёқ японияликларнинг республикамиз ва унинг тараққиёт йўлига қизиқишлари катта эканлигини сездим. Марказда, айниқса, транспорт вазирлигида бўлган машғулотда мендан Ўзбекистон, унинг ислоҳотни чуқурлаштириш йўлида олиб бораётган ишлари ҳақида маъруза қилиб беришимни илтимос қилишди. Республикамизда ислоҳотлар босқичма-босқич, машҳур беш тамойил асосида дадил олиб борилаётгани, унинг ютуқ-юксалишлари ҳақида сўзлаб бердим.

Токио кўчаларида юрсангиз, ўзингизни турфа гуллар хиёбонига кириб қолгандек ҳис этасиз. Катта йўл ўртасидаги майдонда гулнинг ҳамма тури бор. Уларни кўриб, баҳри-дилингиз очилади. Бундай манзарани маъмурий бинолар, уй-жойлар ҳовлисида, ҳатто балконларда ҳам учратасиз.

Бу ерда давлат йўллари билан бир қаторда шахсий йўллар борлиги эътиборимизни тортди. Улардан ўтишда, албатта, пул тўланади. Дарвоқе, шахсий йўлларнинг аксарияти машиналар юқори тезликда юрадиган йўллар бўлиб, икки чети шовқин тутқич қурилмалари билан қопланган. Ёнингиздан ўтган машинанинг овозини эшитмайсиз. Мабодо шахсий йўллар давлат стандарти талабларига жавоб беролмаса, улардан фойдаланишга рухсат берилмайди.

Автомобиль, поезд ва ҳаво транспортлари битта вазирлик ихтиёрида. Транспорт вазирлигида 40 минг ходим ва 7 миллион кишидан зиёд ҳайдовчи ишлайди. Жами 68 миллион автомобиль ҳаракат қилади. Транспортнинг барча турлари хусусийлаштирилган.

Мавжуд 24 та автомобиль, 2 та мотоцикл заводи ўз маҳсулотларини бутун дунё мамлактларига экспорт қилади. Бир-бири билан рақобатда ишловчи бу корхоналар соҳиблари янги, замонавий, харидоргир машиналар ишлаб чиқариш учун доим изланмоқдалар.

Японияда йўл ҳаракати хавфсизлиги ва экология масалаларига, айниқса, жиддий эътибор берилади. Йўловчилар ҳам, ҳайдовчилар ҳам тегишли қоидаларга қатъий риоя қилишади: «Светофор»нинг яшил чироғи ёнмагунча бирортаси жойидан жилмайди. Йўлнинг у ер-бу еридан югуриб ёки қизил чироқда пиёдалар учун ажратилган йўлакдан ўтиш ҳолларини умуман учратмайсиз.

Токио, умуман, Япония кўчалари энг серқатнов бўлишига қарамай, транспорт воситаларидан чиққан газ ҳидини сезмайсиз. Барча транспорт воситаларидан экология бўйича махсус комиссия рухсатномаси бўлгандагина фойдаланилади.

Транспорт воситалари, юқорида айтилганидек, тўла хусусийлаштирилгани ва очиқ акционерлик жамиятига ўтказилгани учун техникага муносабат ўзгача. Енгил машинами, автобусми ёки бошқа транспорт воситасими — бариси яраклайди. Унга ўтирсангиз яйрайсиз.

Япониялик ҳайдовчиларнинг маданияти ўзига хос. Қора шим-костюм, оқ кўйлак кийиб, галстук тақиб юришади. Қўлида эса оқ қўлқоп. Унинг зиёлидан ҳеч қандай фарқи йўқ. Биз ҳам Фарғона-Тошкент, Фарғона-Қўқон йўналишларида қатновчи ҳайдовчиларимизни ана шундай кийинтиришни режалаштириб қўйдик. Бу ниятимизни яқин орада амалга оширамиз. Бундан ташқари, барча ҳайдовчилардан аҳолига хизмат кўрсатиш маданиятини оширишни қаттиқ талаб қилаётирмиз.

Йўловчиларимизни Япониядаги тартиб ҳам қизиқтириши турган гап. У ерда йўловчилар бир-бирига халақит бермай, навбат билан автобуснинг олд эшигидан чиқадилар. Кира ҳақини ҳайдовчи ёки кондуктор йиғмайди, балки у автомат кассага ташланади. Ҳар бир бекат учун алоҳида ҳақ тўлаш тартиби жорий қилинган. Пулни тўлаб, бекатларнинг нархи ёзилган тугмачани боссангиз, чиптангиз ва қайтимингиз қўлингизда бўлади. Майдам йўқ, деб ўйлаб ўтирмайсиз. Автомат касса бирор тийинингизга ҳам хиёнат қилмайди.

Юк ташишда ҳеч қанақа муаммо йўқ. Қанча юкингиз қаерда эканлигини ва қаерга олиб боришларини телефонда айтсангиз бас, хизматингизни зиёда қилиб бажаришади.

Бизни Токио марказий темир йўл шоҳбекатига ҳам таклиф этишди. Маълум бўлишича, пассажир поездлари соатига 497 километр тезликда ҳаракат қиларкан. Энг паст тезлик — 370 километр. Уларнинг қатнови ўртасидаги фарқ эса жуда қисқа — 4 минг. Кейинги 25 йил ичида поездлар графиги атиги 8 секундга бузилганини эшитганимизда, ҳайратдан ёқа ушладик.

Токиодан 2 минг чақирим олисдаги Хоккайда ороли, бу ердаги Соппаро шаҳри манзараси, тоза ҳавоси, шаффоф сувлари худди эртаклардагидек. Ушбу маконда энг кўп қор ёғаркан. Бироқ техника ривожланган эмасми, кечаси билан бир метр қалинликда қор ёғса ҳам, эрталаб асфальтда учқун ҳам кўрмайсиз. Йўллар қисқа муддатда тозаланиб, кафтдек қилиб қўйилади.

Ўқиш, тажриба алмашиш давомида мен япониялик ва ривожланаётган бошқа мамлакатлардан келгана ҳамкасбларимдан кўп нарса ўргандим. Уларнинг баъзиларини, юқорида айтганимдек, ўзимизда жорий этиш учун ҳаракат қиляпмиз.

Японияни айланиб, бир ҳақиқатга амин бўлдим:, бизнинг Ватанимиздек еросты, ерусти заҳираларига бой мамлакат кам экан. Фақат ана шу бойликлардан, Президентимиз таъкидлаганларидек, оқилона фойдалансак, республикамизнинг гуллаб-яшнаши йўлида ҳар биримиз жон куйдирсак, аҳил ва иноқ бўлиб ишласак, иншооллоҳ, келажаги буюк давлатни тарихан қисқа муддатларда бунёд этамиз.

«Халқ сўзи» мухбирлари:
Н. СОБИРОВ ва И. ЎТБОСАРОВ
ёзиб олишди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ҚОНУНИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ «ЛОТИН ЁЗУВИГА АСОСЛАНГАН ЎЗБЕК АЛИФБОСИНИ ЖОРИЙ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА»ГИ ҚОНУНИГА ЎЗГАРТИШЛАР КИРИТИШ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Ўзбекистон Республикасининг 1993 йил 2 сентябрда қабул қилинган "Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини жорий этиш тўғрисида"ги Қонунига (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Ахборотномаси, 1993 йил, N 9, 331-модда) қуйидаги ўзгартишлар киритилсин:

1. 1-моддадаги **"31 ҳарф ва 1 тутуқ белгиси (апостроф)дан"** сўзлари **"26 та ҳарф ва 3 та ҳарфлар бирикмасидан"** сўзлари билан алмаштирилсин.

2. C c, Ɉ ɉ ҳарфлари мустақил ҳарф белгиси сифатида алифбодан чиқарилсин.

3. Ō ō ҳарфи O' o' шаклида, Ḡ ḡ ҳарфи G' g' шаклида, Ş ş ҳарфи Sh sh шаклида, Ç ç ҳарфи Ch ch шаклида, Ñ ñ ҳарфи Ng ng шаклида, ɑ ҳарф белгиси q шаклида ифодалансин.

4. A a, I i, G g, G' g', Q q, O' o', Z z ҳарфлари ва Ch ch ҳарфлар бирикмасининг ёзма шакли тегишлича *Aa, Ii, Gg, Ḡḡ, Qq, Ōō, Zz, Ch ch* тарзида ифодалансин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти **И. КАРИМОВ.**

Тошкент шаҳри,
1995 йил 6 май.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИНИНГ ҚАРОРИ

«ЛОТИН ЁЗУВИГА АСОСЛАНГАН ЎЗБЕК АЛИФБОСИНИ ЖОРИЙ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ТАРТИБИ ҲАҚИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИ ҚАРОРИГА ЎЗГАРТИШЛАР КИРИТИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг «Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини жорий этиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш тартиби ҳақида»ги 1993 йил 2 сентябрдаги Қарорига (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1993 йил, № 9, 332-модда) қуйидаги ўзгартишлар киритилсин:

2-бандидаги «2000 йил» деган сўзлар «2005 йил» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

3-бандининг биринчи хатбошиси қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«3. Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини жорий этиш бўйича Республика давлат комиссияси таркиби лавозимларига кўра қуйидагилардан иборат бўлиши белгилаб қўйилсин:

Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари — Комиссия раиси

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазири — Комиссия раисининг ўринбосари

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазири — Комиссия раисининг ўринбосари

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раисининг ўринбосари — Комиссия раисининг ўринбосари

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси Таълим ва фан бўлимининг мудири — Комиссия котиби

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмитасининг раиси

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Матбуот ва ахборот қўмитасининг раиси

Вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимларининг таълим ва фан масалалари билан шуғулланувчи ўринбосарлари

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг Президенти

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазири

Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазири

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасининг раиси

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори

Ўзбекистон Давлат телерадиокомпанияси раиси

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Атамашунослик қўмитасининг раиси

Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси кенгаши раиси

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг раиси

Ўзбекистон «Ёдгорлик» жамиятининг раиси

Республика «Ўзбек тили» жамиятининг раиси

«Халқ сўзи» ва «Народное слово» газеталарининг бош муҳаррири

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Тилшунослик институтининг директори

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Адабиёт институтининг директори»;

3-бандининг тўртинчи хатбошисидаги «1993-1994 йиллар» деган сўзлар «1995 йил» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

4- бандининг учинчи хатбошисидаги «1995 йил» деган сўзлар «1996 йил» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

5-бандидаги «1995 йил» деган сўзлар «1996 йил» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

8-бандининг учинчи хатбошисидаги «1993-1995 йиллар» деган сўзлар «1995-1996 йиллар» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

10-бандидаги «2000 йилнинг» деган сўзлар «2005 йилнинг» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Раиси **Э. ХАЛИЛОВ**

Тошкент шаҳри,
1995 йил 6 май.

ТАНЛОВГА МАРҲАМАТ!

Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги Республикамиз Мустақиллигининг 4 йиллигини муносиб нишонлаш мақсадида энг сара сценарийлар учун очиқ танлов эълон қилади.

Танлов шартлари: муаллиф ўз сценарийсида истиқлолнинг ойдин йўли, унинг дастлабки қадамларидаги самаралар, Ватанни англаш, ватанпарварлик, имон, мерос ва анъаналарга ҳурмат, халқнинг бугунги ва келажак ҳаётига ишонч, миллий қадриятларнинг маданият ва санъатдаги ўрни, ҳар бир фуқаронинг маънавий камолоти каби мавзуларни қамраб олмоғи, уларни байрам тантанасининг устивор йўналиши сифатида бадиий акс эттирмоғи лозим.

Сценарийда байрам ўтказиладиган пойтахтнинг Мустақиллик майдони назарда тутилиши шарт.

Танловда хоҳлаган киши иштирок этиши мумкин.

Танлов муддати: шу йилнинг 15 июлигача,

Танлов мақсади: Мустақиллик байрамини ўзига хос, муносиб тарзда нишонлаш, уни шаклан ва мазмунан бойитиб, амалда тадбиқ этиш.

Танлов ғолиблари қуйидаги тартибда тақдирланадилар:

I ўрин — ўн беш минг сўм.
II ўрин — ўн минг сўм.
III ўрин — беш минг сўм.

Байрам сценарийси бир ярим соатга мўлжалланиши ва машинкада уч нусхада кўчирилган бўлиб, 25-40 саҳифадан ошмаслиги лозим.

Муаллиф ҳамфикр ва ҳамкорлик қиладиган режиссёрни тавсия қилиш ҳуқуқига эга.

Танловга бир ёки бир неча муаллиф қатнашишлари мумкин. Сценарий қўлёзмалари таҳлил қилинмайди ва қайтарилмайди.

Танлов иштирокчилари исми-шарифлари ва турар жойларини аниқ кўрсатган ҳолда ўз сценарийларини қуйидаги манзилга жўнатишлари лозим:

700129. Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси 30-уй, 3-қават, 6-хона. Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги.
Тел.: 44-63-73.

ЮСУФ ИСКАНДАРОВ асли — шўрчилик. Шу ердаги мактаблардан бирида тарихдан сабоқ бериб юрувди. Тўқсон биринчи йили телевизорда ғалати рекламани кўриб қолди.

«КАЛИФОРНИЯЛИК» ЮСУФ ПОЛВОН

«ХАЁЛПАРАСТ» ИСКАНДАРОВ СУРХОНДАРЁДА БИОГУМУС КЎПАЙТИРГАНИ ҲАҚИДА

Бир йигит кунора бир кило тезакка бир кило тилло алмаштириш ҳақида жилмайиб гапирарди. У чиппачин ишонди. Бунинг устига ана шу олтин савил Юсуфбойга жуда зарур эди. Шунинг учун қўлига қоғоз-қалам олди.

Қора кунига йиғиб қўйган пулини белга тугиб, Тошкентга борди. Ундан Андижонга йўл олди. У ердан 100 минг дона Калифорния чувалчангини 15 тийиндан сотиб олди. Шўрчига опкелиб томорқасида парваришлади. Карам, картошка, пиёз экиб деҳқончилик қилганлар келгуси йили машина минишди. Юсуфбойчи? Юсуфбой ҳам катта хирмон кўтарди: чувалчанглари 10 миллион донага етиб, томорқага сиғмай қолди. Помидор эккани бир парча бўш ер ҳам қолмади. Хотини аразлади. «Қовуриб енг ордона чувалчангларингизни,» — деди.

Ана шунда Юсуф масала жиддийлашганини сезди. Молига харидор излай бошлади. Хўжаликма-хўжалик юриб чувалчанг таклиф қила бошлади. Шўрчининг раислари, юмшоқ қилиб айтганда, этак силкидилар. Хуллас, Искандаровнинг «тилла тухум»лагич чувалчанглари Шўрчига сиғмади.

Маслаҳатни марддан сўранг, дейишган. Юсуфбой қариндошларига маслаҳат солди. Маслаҳат дегани оғизнинг ели. Шунинг учун уни ҳеч ким дариғ тутмади: «Ёқиб юбор, чувалчангларингни» деганлар ҳам бўлди.

Тиллони ўтга ташлаб бўладими? Искандаров қўшни туманларга разведкага жўнади. Фақат биргина Олтинсой туманидаги «Оқолтин» жамоа хўжалиги раиси Абдуғаффор Чориевгина таваккал қилди. Опкел ўша чувалчангларингни — деди.

Чувалчангнинг донасини саккиз сўмдан нархладилар. 80 миллион сўм бўлди. Юсуфбой фойданинг ярминимас чорак қисмини олди. Раис кўнди. Шу-шу биогумусчи Юсуф Искандаров мактабни ташлаб келди, хўжаликнинг 3 гектар ерига жойлашган лабораторияга бош бўлди.

Ҳозир бу ерда 40 киши ишлайди. 1993 йилга келиб 2 минг тонна олтин, яъни биогумус ишлаб чиқарилди. Тажриба учун бригада ажратилди.

Энди гапни Юсуф акадан эшитайлик:

— Биласизми, мен олтин деганда элнинг соғлигини тушунаман. Ундан ортиқ нима бор? Болаларимиз истеъмол қилаётган мева-чевада, сабзавотларда пестицидлар миқдори нормадан ошиб кетганди. Шу кетишда бораверсак энг касалманд эл бўлиб қолишимиз мумкин, эди. Шукурки, ҳозир ерга заҳарли химикатлар сепилмаётир. Аммо қани эди ерга минерал ўғитлар беришни ҳам бутунлай тўхтатиб уни фақат табиий ўғит — биогумус билан ўғитласак. Ҳам арзонга тушади, ҳам зарарсиз. Мисол учун бир тонна азотни 750 сўмдан олишган маҳал бир тонна биогумусни 50 сўмдан сотдик. Хўжаликнинг 1600 гектар ери бор, бунга 10.000 тонна биогумус керак бўлади, имкониятларимиз эса бундан бир неча баравар кўп. 10 тонна маҳаллий ўғитдан 6 тонна биогумус ишлаб берамиз.

Ҳамма гап биогумуснинг ҳосил сифатига қандай таъсир қилишида. Ернинг унумдорлиги ортиши, ҳосил зарарсиз бўлиши тайин. Экспорт кўпаяди. Ҳосилдорлик ҳам 25 фоизгача ошади. Энг муҳими пахта 20 кун олдин пишади. Ҳали кўрасиз, биз Сурхондарё технологиясини яратамиз.

Заминимиз тупроғи тиллога тенг. Бу заминда фақат субтропик мевалар ўсади. Калифорния чувалчанглари учун ҳам қулай. Бошқа жойларда бу чувалчанглар ёпиқ ҳавзаларда боқилади. Бизда эса очиқ ҳавзада кўпайиб ётибди. Ҳозир 200 миллион дона чувалчанг бор. Шароит бўлса бир йилда кўпайиб 1 миллиардга етади. Катта гапиряпти, деманг-ку, ана ўшанда бутун Сурхондарё вилоятини биогумус билан таъминлашга қурбимиз етади.

1994 йил биогумус Тоштемир Чориев бошлиқ 11-бригадада синовдан ўтказилди. Бригадир шундай дейди: «Бултур давлатга 128 тонна ўрнига 140 тонна пахта сотдик. Биогумус солган 4 гектар ерда ҳосилдорлик 35 центнерга етди.

13-бригада бошлиғи Ҳайдар Маъдиевнинг таъкидлашича, улар ўтган йили 25 гектар ерга биогумус солишган. Ҳосилдорлик 37 центнерга етди. Менимча, биогумус — келажакнинг ўғити. Унинг шарофати билан ғўза шона ташламайди, сувсизликка чидамли, тезпишар ва толаси пишиқ бўлади. Бу йил бир неча бригада далалари ёппасига биогумусга ўтди...

Хўжаликнинг ўтган йиллардаги кўрсаткичларига назар соламиз. Ҳосилдорлик йилдан йилга ошиб боряпти. 1993 йили режа 104 фоиз, ҳосилдорлик 31,10 центнер, 1994 йилга келиб режа 107 фоизга бажарилди, ҳосилдорлик 34, 85, центнерни ташкил этди. Хўжалик аъзоларининг бу йилги умидлари янада катта. Шу йилнинг ўзида далаларга 4 минг тоннадан зиёд биогумус берилди. Искандаров орзуларининг уфқи кўринаётир, десак хато қилмаган бўламиз. У излаган олтинларини топди. Дилдаги орзунинг ушалиши, эл олқиши, одамларнинг сен амалга ошираётган ишларга хайрихоҳлиги асл олтин эмасми?

Абдуғаффор ОДИНАЕВ,
«Халқ сўзи»нинг жамоатчи мухбири.

ҲИСОБИНИ ТОПГАН — ҲАМЁНИНИ ТЎЛДИРАР

ЖИЗЗАХ чўлидаги кўпгина хўжаликлар кейинги йилларда сурункасига пахта тайёрлаш режасини бажаролмай, оғир иқтисодий аҳволга тушиб қолди. Лекин бир хил табиий-иқлим, ер-сув шароитига эга бўлган бошқа баъзи жамоаларда режалар йилма-йил уддаланиб, чўлқуварлар тўқ-фаровон яшамоқдалар.

Бунинг боиси нимада? Зарбдор туманидаги иккита меҳнат жамоаси фаолиятидан ушбу саволга жавоб топишга ҳаракат қилдик.

ҲОМИЙ БАҚУВВАТ БЎЛСА — ОШИҒИНГ ОЛЧИ

«ТАРАҚҚИЁТ» ширкатлар уюшмаси бир вақтлар ўз номига яраша тараққиёт чўққисига кўтарилган эди. Лекин бу узоққа чўзилмади, шуҳрат сўна бошлади. Ишчиларнинг турмуш шароити оғирлашиб қолди. Шу йил бошида қолоқликдан чиқишнинг қулай йўли сифатида хўжаликни иккига бўлишди. Тўғрироғи, фойдали шерик топилди, республикага машҳур бўлган «Сўғдиёна» ишлаб чиқариш-савдо фирмаси ерларнинг ярмини ижарага олди. Янги хўжаликнинг мулк шакли ҳам, номи ҳам ўзгарди. Уни рамзий маънода «Сўғдиёна» деҳқончилик ишлаб чиқариш савдо хўжалиги, деб атай бошладилар.

Ҳали уйнинг на марказий қўрғони, на истироҳат маскани бор. Даланинг ўртасида битта вагон-идора, шийпон ва «қўлбола» трактор саройи кўзга ташланади. Аммо битта қулай томони бор: ишчи кучига муҳтожлик сезилмади. Шу яқин атрофдаги Сутбулоқ, Оқбулоқ, Булоқбоши қишлоқларидан 250 ёш йигит ишга жалб қилинди.

«Сўғдиёна» учта янги ҳайдов трактори, тўртта чопиқ трактори, иккита автобус, эҳтиёт қисмлар, етарли миқдорда ўғит ва уруғлик етказиб берди. Қўшимча техника, механизмлар сотиб олиш учун яна 400 минг сўм пул ҳам ажратди. Ойлик маош ҳақида ўйламаса ҳам бўлади. Ҳисобини топган ҳамёнини тўлдиради, деганларидек ҳомийнинг «бели» бақувват бўлса ҳеч нарсадан камчилик бўлмас экан. 2000 гектар майдонга барвақт экилган чигит ернинг ўз намига текис ундириб олинди. Деҳқонлар ғўза қатор ораларига биринчи ишлов бериш ва яганалашни туғаллашди. 515 гектар майдонга кузда экилган, вақтида ўғитланиб суғорилган ғалла ҳосилининг чўғи баланд. Картошка, сабзавот, полиз экинлари ривожи ҳам авжида.

Бу қадар муваффақиятнинг сири нимада, деган савол туғилиши табиий. Албатта, иқтисодий манфаатдорликда. Тадбиркорлик билан иш кўрмаётган меҳнат жамоаларида уч-тўрт ойлаб маош берилмаяпти. Бу ерда эса биринчи чоракнинг ўзида бир ярим миллион сўм иш ҳақи тарқатилди. Ғалаба байрами арафасида деҳқонлар апрель ойи учун ҳам ойликларини олишди. Ҳар бир ишчининг ўртача ойлик маоши 700 сўмдан ошди. Тушлик овқатга кетадиган харажатнинг ҳам эллик фоизи хўжалик ҳисобидан. Ҳаммага бепул иссиқ овқат бериш чоралари кўриляпти. Одамлар қишлоқлардан янги автобусларда ишга олиб келинади ва яна уйларига элтиб қўйилади. Бундай шароитда, албатта, деҳқоннинг ортиқча ташвиши бўлмайди. Фақат яхши ишлаш, мўмай пул топишга ҳаракат қилади.

— Ҳаракатдан баракат, деб тўғри айтганлар, — дейди хўжалик раҳбари Неъмат Исроилов. — Туман ҳокимлиги, хўжалик ва фирма ўртасида тузилган уч ёқлама шартнома шартларини бажариш учун томонлар бирдай жон куйдиряпти. Бу йил ҳосилнинг чўғи ёмон бўлмайди, бу ҳозирдан аён бўлиб қолди. Режалаштирилган 2201 тонна пахта, 950 тонна ғалла туманга топширилади. Қолгани «Сўғдиёна» тасарруфига ўтади. Қозон ҳам, чўмич ҳам мой, иккала жамоа ҳам умумий меҳнат самарасидан бирдек манфаатдор.

Ўзаро шерикчилик бу билан чегараланмайди. Олинган фойда эвазига шу йил якунидан бошлаб маҳсулотни қайта ишлайдиган цехлар, кичик корхоналар очиш кўзда тутилган. Зеро, деҳқончилик ишлаб чиқариш-савдо хўжалиги бўлгандан кейин у саноатлашиши, ўзи чиқарган маҳсулотини ўзида қайта ишлаши керак-да. Қишлоқда ўтказилаётган иқтисодий ислоҳотнинг туб моҳияти ҳам шунда.

ЯРМИ ПАХТА, ЯРМИ ҒАЛЛА

ҚАДИМДА бир ақли норасога «бир кило тош оғирми ё бир кило пахта?» деб савол беришган экан. У ҳеч иккиланмай «тош» деб жавоб берибди.

Мамлакатимиз мустақилликка эришгач бу каби латифа айтишларга ҳожат қолмади. Халқни озиқ-овқат билан таъминлашга эҳтиёж сезилиб қолди. Биринчи галда ғалла майдонларини кенгайтиришга киришилди.

«Нурафшон» ширкатлар уюшмасида бугунги кунга келиб тарозининг ғалла ва пахта қўйилган паллалари тенглашиб қолди. Қандай қилиб?

2600 гектар майдоннинг ярмига ғалла, қолганига чигит экилди. Кузги ғалланинг бўлиқ ҳосили кўзни қувонтиради. Яйдоқ майдонларда питраб чиққан ғўза ниҳоллари ҳам яшил сафлар ҳосил қилиб ер бетини қоплади. Далаларда тракторлар ҳайқириғига ҳамоҳанг деҳқон кулгуси ҳам алланечук қулоққа хуш эшитиладиган кунлар бошланди.

Бултур хўжалик ғаллачилик бўйича туманда энг юқори ўринга чиқди. Давлатга 550 ўрнига 1046 тонна дон сотилди. Бу йил эса ғаллазорлар яна икки баробар кенгайтирилди. Ҳосилдорлик ҳам ортиши кутиляпти. Звено бошлиғи Худойназар Абдураҳмонов ишонч билан «бултур гектаридан 34,5 центнердан олган бўлсак, бу йил 40 бўлади» деб турибди. Ҳар ҳолда ўтган йили ғалла ва пахта сотиш режасини бажарган жамоа иқтисоди анча ўнгланиб қолди. 244 тонна пахта толасини эркин нархда сотиш орқасидан 12,5 миллион сўмдан кўпроқ даромад олди. Шунинг бир ярим миллиони ишчиларни рағбатлантириш учун сарфланди.

— Мавсум тақдирини ҳал қиладиган энг қийин иш ерни экишга тайёрлаш, — дейди уюшма раиси Эркин Қодиров. — Ерларимиз кузда ҳайдалди, экиш олдидан шўри ювилди, экиш билан бирга маъдан ўғитлари солинди. Чигит энг қулай муддатларда, бултургидан ўн уч кун олдин экиб бўлинди. Ҳарорат етарли, озуқага тўйган нам тупроқда чигит барвақт ва текис униб чиқди.

Хўжаликда ойлик маошга қўшимча ишчи-хизматчиларга ун, ўсимлик ёғи, улашилди. Кузда ҳар бир оилага етарли миқдорда ғалла берилганди, тегирмон ишлаб турибди.

Ишбилармонлик, тадбиркорлик билан иш кўрилаётган жойда тўкинчилик, қут-барака бўлади. Қанийди, барча меҳнат жамоаларида ҳам ўзини ўзи таъминлаш йўлга қўйилса, мамлакат обод, халқ тўқ бўларди.

Ҳ. НАБИРАЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири,
С. НОРБОЕВ,
«Жиззах ҳақиқати» газетаси бўлим мудири.

• Анбар отин таваллудининг 125 йиллигига

МАНГА ХАЛҚ РЎЗҒОРИ БЎЛДИ УСТОЗ

ёхуд «ЯККА БАЙТЛАР» ШАРҲИ

АНБАР ОТИН XIX асрнинг охирги чораги — XX аср бошларида Қўқонда яшаб ижод этган маърифатпарвар шоирадир. Ундан бизга анчагина бой адабий мерос етиб келган. Ўқувчилар истеъдодли бадиий сўз соҳибасининг лирик мероси ва «Қаролар фалсафаси» рисоласи билан профессор Л. Қаюмов ва Ф. Ҳусаиновалар томонидан 1963, 1970 йилларда нашрга тайёрланган тўплами орқали танишдирлар. Шунингдек, шоиранинг «Якка байтлар» номи билан аталган мўъжазгина манзумаси ҳам мавжуд. Асар араб алифбосидаги ҳарфларга икки, тўрт, олти, баъзан ўн, ўн икки мисрагача бағишлов шеърлардан ташкил топган.

Биз мумтоз адабиётимиз тарихида ҳарфларга асосланиб ёзилган талай асарларни биламиз. Қуръони Карим ва тасаввуф асарларида ҳам ҳарфларга катта вазифа юклатилганлиги англашилади. «Якка байтлар»да биз Қуръон оятлари ва Ҳадисларнинг оҳангларини, олам ва одам ҳаётини тушунтиришга қаратилган табаррук каломларни, ҳаётий мушоҳадаларни, ахлоқ-одобга оид қарашларнинг ҳикматона ифодалаб берилишини кузатамиз. Анбар отин ана шу ғоя ва образларни «Башар зийнати» («Халқ ҳаётининг зийнати») деб тушунади ва муқаддимада дейди:

Ушбу ёзилғон байтлар,
Башар зийнатин куйлар.
Бу китобим тамоми,
Якка байтлар итмоми.

Шундан кейин 26 та араб алифбосидаги ҳарфларни сарлавҳага чиқариб, уларнинг ҳар бирига қисқа-қисқа, ёдда қоладиган ҳикматомуз бағишлов сатрлар келтирилади.

Манзумани ўқир эканмиз, унда Навоийнинг «Одами эрсанг демагил одами» мисрасини эсга солувчи лавҳаларни учратамиз. Шоира инсондаги ҳар бир фазилат ва хислатни дастлаб одамийлик билан боғлайди. Зотан, киши чин инсон бўлсагина худони танийди, Қуръони Каримга қулоқ тутади, аждодлар қолдириб кетган маърифий, ахлоқий ҳикматлардан баҳра олади.

Унинг бошқа асарларида бўлганидек, «Якка байтлар»да ҳам Ватан ва башар атамаси кўп ўринларда тилга олинганлигини кузатамиз. Эл-юрт ҳақидаги мушоҳадалар «А» ҳарфига бағишланган қуйма мисраларда ғоят гўзал ифодалаб берилади:

Одам эрсанг маъни бил дона — дона,
Ватан эрур санга иккинчи она.

Бу билан шоира онани севмоқ фарзанд учун ҳам фарз, ҳам қарздир. Лекин бола туғилгандан кейин ватан боласига айланади, ватан энди унга иккинчи она бўлиб қолади, деган ҳароратли фикрни илгари суради. Кейинги сатрларда ватан ва башарнинг бирлигини, ватаннинг адолат билан, башарнинг маърифат билан равнақ топишини юксак бадиий мисраларда тараннум этади.

Ўз манзумасида у ижтимоий мавзуларга ҳам қўл уриб, журъатли талқинлар айтади. Агар подшоҳ шижоатли ва одил бўлса, у ҳаётдаги нотекисликларни адолат билан бартараф этиб, ўз ўлкаси ва элини тинчлик ва хотиржамлик билан яшашга олиб келиши ҳақидаги фалсафий фикрни «Ж» ва «Ч» ҳарфлари лавҳасида моҳирона тасвирлайди:

Кимки эл ғамидадур сухансанж,
Анинг ҳар сўзи дунёда улуғ ганж.
Қаю султон адолатга қўюр синч,
Қўл остида эли доим бўлур тинч.

Ватан ва халқ истиқболини авлодларнинг маърифатли ҳаётга мушарраф бўлишида, деб билади у. Шунинг учун ҳам илм ўрганишда фойдали йўлни кўзлаш, тиниқ маърифат чашмаларидан баҳраманд бўлишни маслаҳат беради. «Р» ҳарфига бағишланган лавҳада

Муродингни ҳаётинг ичра ахтар,
Ки мавҳум илм ичинда бўлма ахгар,—

дейди. Яхши одамлар ишидан ибрат олиш ва ибратомуз хизмат айлаб, иззат топишни «Л» бағишловига сингдиради. «Ф» ҳарфи лавҳасида эса маърифатли одамларнинг сўзларига қулоқ тутишга ундайди.

Шоира инсон меҳнатини улуғлайди. Одамзод эл ичида қилган меҳнати билан ҳурматга сазовор бўлишини билади. «Т» ҳарфи мисраларида ўқувчи диққатини худди шу фикрга тортади:

Бир иш қилки, эл ичра бўл бо ҳурмат,
Икки дунё номинг бўлур бо иззат.

Инсон айбдан, гуноҳдан ҳоли эмас, лекин у гуноҳларини ўзи енгиллатиши мумкин. Бу фикрнинг ҳаёт билан ҳамоҳанг талқинларини тингланг:

Ўз гуноҳингни сўраб элдин ўтин,
Нафрат ўти ичра бўлмасдин ўтин.

«Н» ҳарфи лавҳасидаги бу сатрларда шаклдош сўзлардан усталик билан фойдаланади. «Ўтин»нинг бир маъноси кечирим сўрашни, иккинчи маъноси эса эл-юрт ғазабига гирифтор бўлмасликни билдиради.

«Якка байтлар»да ахлоқ-одоб, таълим-тарбия хусусида ҳам сўз юритилади. Айрим ўринларда мисралар ҳарфларнинг шаклини ифодаловчи тушунчалар билан бошланади. Масалан, «М» ҳарфига оид парчада «Бош эгиб тургай ҳамиша ҳарфи мим» дер экан, шоира араб ёзувидаги «мим» ҳарфининг қуйи эгилиб туришини инсоний хислат билан боғлайди. «Одамийлик хислатидур ҳар салом». Бу ўринда «М» ҳарфининг қуйи эгилиб туриши билан одамнинг салом учун бош эгиши ўртасидаги монандлик қаламга олинади. «Нун» ҳарфининг тақасимонлигидан келиб чиқиб, уни она ер шаклида деб таъкидлаши ғоят характерлидир. Унинг бағри эса, илмларнинг равнақи манзилидир:

Она ер шаклидаги бу ҳарфи нун,
Кўксида равнақ топадур ҳар фунун.

Манзума бир қараганда ўз даврида алифбо ўрганувчилар учун қулайлик туғдириш мақсадидаги қўлланмадек туюлади. Иккинчи томондан эса маърифий-фалсафий фикрлар жуда қулай бир шаклда ҳикмат даражасида китобхонга етказилади:

Танга озуқдур ҳамиша тўғри лафз,
Миллату тилга хиёнат ўғри лафз.
Одамда бўлса гар яхши тилак,
Халқ учун тебратгуси доим билак.
Одам эрсанг, ташқи сурат берма зеб,
Она юртингни ҳамиша айла зеб.
Кимики кўбни рангин этди заъфар,
Икки дунёда бўлмайди музаффар.

Зукко шоира ўзи яшаб турган давр аёлларининг аянчли тақдиридан «Ҳ» билан туговчи парчада нолийди:

Қачон еткургуси ул кунни оллоҳ,
Хотунлар ҳуррам ўлса чекмайин оҳ.
Қачон бахт ўлғуси бизларга ҳамроҳ,
Ки токай банд ўлурмиз ҳамчу гумроҳ.
Нечук иқбол биздин мунча саркуҳ,
Анинг куйида ермиз шунча андуҳ.

Биз адабиётимиз тарихида ахлоқий, маърифий мавзуларда ёзилган кўплаб асарларни биламиз. «Якка байтлар» ҳам шуларнинг қонуний бир давомидир.

Унинг бизгача етиб келган она тилидаги шеърлари, шунингдек форсий асарлари ва «Қаролар фалсафаси» рисоласига нисбатан «Якка байтлар»да мавзулар силсиласи, ғоялар мавжи, образлар дунёси ўз гўзаллиги билан алоҳида ажралиб туради. Анбар отин манзумадаги ҳикмат сатрлари билан ўзбек маърифатпарварлик — демократик адабиётига ўлкамизда XX асрнинг бошларидаги ижтимоий ва маънавий ҳаётда рўй бераётган ўзгариш ва янгиликларнинг бадиий руҳини олиб кирди. Ўзбек адабиётида халқчиллик тамойили кучайишига муносиб ҳисса қўшди.

Маҳбуба ҚОДИРОВА,
филология фанлари доктори.

• СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ •

МЕДАЛЛАР ҲАҚИҚИЙ ЭГАЛАРИГА ҚАЙТАРИЛДИ

Газетамизнинг йилбошидаги сонларининг бирида Осиё Олимпия қўмитаси баъзи Хитой спортчиларининг XII Осиё ўйинларида биокучайтиргич дориларидан фойдаланганликларини аниқлаб, улар эришган натижаларни бекор қилганлигини маълум қилган эдик. Осиё олимпия қўмитаси XII Осиё ўйинларида ана шундай носпортча йўл билан олинган медалларни қайтариб олиб, ҳақиқий эгаларига топширишга қарор қилди. Жумладан, мамлакатимиз спортчиларининг ҳам медаллари кўпайди.

1000 метр масофа бўйича коноэчилар мусобақасида хитойлик Л. Занг биокучайтиргичдан фойдалангани боис, унинг «Отлин» медали бекор қилинди ва у юртимиз киноэчиси Евгений Астанинга берилди. Шунингдек, Е. Астанинга 500 метр масофа бўйича ҳам «бронза» медали берилди.

Андрей Горелов ва Евгений Сорокин 500 метр масофа бўйича 3-ўринни эгаллашган эди. Улардан юқори поғонани эгаллаган Г. Занг ва Л. Зангларнинг натижаси бекор қилиниши натижасида ҳамюртларимизга «кумуш» медал берилди.

4Х100 масофага эстафетали сузиш мусобақаларида Олег Цветковский, Вячеслав Кабанов, Олег Пухнатий ва Александр Агафонов тўртинчи ўринни эгаллаган эди. Эндиликда уларга «бронза» медали топширилади.

Шундай қилиб юртимиз спортчиларининг XII Осиё ўйинларидан олган жами медаллари 40 та эмас, балки 42 та бўлди. Яъни 10 та «олтин», 11 та «кумуш», 19 та «бронза» ўрнига 11 та «олтин», 11 та «кумуш», 20 та «бронза» медали.

Юртимиз спортчилари учун қўшимча медаллар Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси раиси, МОҚ президенти Собир Рўзиевга яқинда Осиё Олимпия қўмитасининг XIV Бош ассамблеясида иштирок этиш учун Сеулга ташриф буюрган чоғида топширилди.

ЎЗБЕКИСТОННИНГ БЕШИНЧИ ГРОССМЕЙСТЕРИ

Шу кунгача Ўзбекистонда тўртта гроссмейстер (В. Лочинов, А. Ненашев, Г. Серпер, С. Загребельний) бор эди. Энди улар бешовлон бўлишди. Ҳамюртимиз Михаил Салтаев Волгоградда ўтказилган халқаро турнирда ғолиб чиқди ва учинчи марта гроссмейстерлик талабини бажарди. Унга бу унвон халқаро шахмат федерациясининг навбатдаги йиғилишида топширилади.

КАСПАРОВ МАҒЛУБИЯТГА УЧРАДИ

Шоҳмот бўйича Макс Эйве хотирасига бағишланиб бу йил тўққизинчи марта ўтказилган халқаро турнир жаҳон матбуоти эътиборини ўзига тортди. Чунки унда жаҳон чемпиони Гарри Каспаров ҳам дона сурди ва кутилмаганда икки марта мағлубиятга учради. Дастлабки давра якунида барча уч партиянинг иккитасида қора доналар билан ўйнашига қарамай Каспаров икки ғалаба ва бир дуранг натижа билан 10.000 АҚШ доллари миқдоридаги бош мукофотга даъвогарлик қилаётганди. Иккинчи даврда эса Гарри дастлаб француз гроссмейстери Жоэль Лотьега оқ доналар билан ўйнашига қарамай ютқазиб қўйди. Болгариялик 20 ёшли Веселин Топаловни мағлубиятга учратганидан сўнг ҳам бош мукофотни қўлга киритиши учун Каспаровнинг имконияти катта эди. Бироқ у сўнгги партияда голландиялик 26 ёшли гроссмейстер Йерун Пикетга 41-юришдан сўнг таслим бўлди. Сўнгги партияда В. Топалов билан дуранг ўйнаган француз Ж. Лотье эса бош мукофотни қўлга киритди.

ПРЕЗИДЕНТ НИГОҲИ ОСТИДА

«Пари Сен-Жермен» ва «Страсбур» жамоалари ўртасидаги мамлакат кубоги учун финал учрашуви нафақат францияликларнинг, балки бутун Европа қитъаси футбол мухлисларининг диққат марказида турди. Ушбу учрашувнинг бевосита шоҳиди бўлиш учун ўйингоҳга Франция президенти Жан Ширак ва собиқ президент Франсуа Миттеран ҳам ташриф буюришди. Қизиқарли ўтган учрашувда «Пари Сен-Жермен» 1:0 ҳисобида ғалаба қозониб, мамлакат кубоги соҳиби бўлди.

Р. ЭРМУҲАММАД,
«Халқ сўзи» мухбири.

Тошкент шаҳрининг табиий ва суюлтирилган газдан фойдаланаётган АҲОЛИСИ ДИҚҚАТИГА!

«Тошгаз» шаҳар бошқармаси Сизларга маълум қиладики, истеъмолчиларнинг фойдаланилган газ ҳақини ўз вақтида тўлашларини таъминлаш мақсадида шу йилнинг ўтган беш ойи қарзларини зудлик билан тўлаш лозим.

Бундан буён фойдаланилган газ ҳақи бир ой олдиндан тўлаб борилади.

Абонентлар газ ҳақини вақтида тўламасалар аввалдан огоҳлантиришсиз газ бериш тўхтатиб қўйилади.

ТАШКИЛОТ ВА КОРХОНАЛАР РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Халқ хўжалигида ҳисоб-китоблар ўз вақтида ўтказилиши учун корхона ва ташкилотлар раҳбарларининг масъулиятини ошириш борасидаги чора-тадбирлар тўғрисида»ги 1995 йил 12 май Фармонига биноан камида 15 фоиз ҳақи олдиндан тўлаб қўйилганидан сўнггина табиий ва суюлтирилган газ берилади.

Тўлов муддатини ўтказиб юборган корхоналарнинг раҳбарлари ва бош бухгалтерларига нисбатан маъмурий, моддий жавобгарликдан то жиноий жазога тортишгача чоралар кўриш назарда тутилган.

«Тошгаз» бошқармаси.

• Навоий вилояти янгиликлари

ХУСУСИЙЛАШТИРИШ ШАРОФАТИ

Навбаҳор туманидаги «Зарафшон» жамоа хўжалигида ғишт заводи қурилиши узоқ пайтлардан буён ниҳоясига етмай келарди. Туя гўшти еган мазкур иншоотни Ҳазрат Намозов ижарага олишга аҳд қилди. Унинг айтишича, май ойида завод ишга тушади ва дастлабки маҳсулотларини бера бошлайди.

ТУМАН ЮБИЛЕЙИГА БАҒИШЛАБ

Қизилтепа тумани бу йил ўзининг 60 йиллик юбилейини катта байрам қилади. Тумандаги барча хўжалик, корхона ва ташкилотлар ушбу санага бағишлаб ўзаро кўрик-танловлар ўтказишмоқда. Ана шундай танловлардан бири 8, 9, 19-кутубхона ходимлари ўртасида бўлиб ўтди. Танловда гарчанд ғолиблар бўлса-да, мағлублар бўлмади.

Темур ЭШБОЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

"ЎЗБЕКМАЗСЕРВИС"

ЎЗБЕК-БЕЛОРУСЬ ҚЎШМА КОРХОНАСИ СЎМЛАРДА ПУЛ ЎТКАЗИШ ЙЎЛИ БИЛАН ТОШКЕНТДАГИ ОМБОРИДАН

- турли моделлардаги МАЗ автомобиллари,
- МАЗ автомобиллари учун - ЯМЗ-238 ММ,
- КамАЗ автомобиллари учун ЯМЗ-238 2MV КамАЗ,
- тракторлар учун Д-243

илк бор мажмуаланган двигателларни сотади

Чунончи, биздан мавоза йўли билан (пахта, "Прима" пахта толасини олиб чиқиб кетиш рухсатномаси бўлган) МТЗ-80 тракторларини ҳам харид қилиш мумкин.

Бизнинг манзилгоҳ: Тошкент шаҳри, 8-Март кўчаси, 57-уй.
Маълумот учун телефон: 91-68-94.

"ЎЗБЕКМАЗСЕРВИС"нинг ТОШКЕНТДАГИ ОМБОРИДАН ОЛИНАДИ.

TIMS`95

1995 йил 10-13 июнда " 1-халқаро Тошкент автосалони - 95" кўргазмасига таклиф этамиз

Кўргазмага жаҳон етакчи фирмаларининг енгил ва юк автомобиллари ҳамда автобусларининг янги моделлари ва уларнинг иккинчи даражали қисмлари қўйилган.

Кўргазманинг иш вақтлари:
1995 йил 10 июнь - 14.00 - 18.00 1995 йил 12 июнь - 10.00 - 18.00
1995 йил 11 июнь - 10.00 - 18.00 1995 йил 13 июнь - 10.00 - 18.00

Бизнинг манзил: "Динамо" теннис клуби Тошкент ш., Абдуллаев кўчаси (собиқ Горький кўчаси).
Транспортлар: метронинг М. Горький бекатидан трамвайлар - 22, 13, 6, троллейбуслар - 18, 9.

Сизни кўргазмамизда кутиб олишдан ғоят мамнун бўламиз!

Савдо ташкилотлари, ресторанлар, кафе, пул алмашув пунктлари, ёқилғи қуйиш тармоқларининг раҳбарлари, дўконлар ва бошқа савдо шоҳобчаларининг эгалари диққатига!

"Фотон ишлаб чиқариш бирлашмаси янги туркумдаги **SILEX 7004** *касса аппаратини сотувга чиқаради*

SILEX 7004 – фақат пул сақланадиган кутига эга бўлган оддий калькулятор эмас.

SILEX 7004 – ҳисоблаш техникасининг энг сўнгги ютуқларини қўллаган ҳолда маълумотларни ишлаб берувчи энг такомиллашган электрон тизимдир. Аппаратнинг хоссаси бугунги кун, чунончи эртанги кун талабларига жуда монанд келади.

SILEX 7004:
- *барча матнга эга бўлган ахборотлар, буюмларнинг номларини ўзбек ва рус тилларида чоп этиш имконини беради;*
- *800 турдаги буюмлар номини эслаб қолиш электрон хотирасига эга;*
- *100 тагача бўлимга хизмат кўрсата олади;*
- *бештагача дастурланадиган солиқ ўлчовларини ўзида мужассамлаштирган;*
- *вақт-соатига қараб, исталган мол тури юзасидан бутун дўкон ва бўлимлар бўйича кунлик ҳисоботларни амалга оширишга имкон беради.*

АППАРАТНИНГ ХАЗИНАВИЙ ХОТИРОТИ — 7 ЙИЛ

SILEX 7004 Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси талабларига тўла мувофиқ келади ва сотиш ҳамда фойдаланиш ҳуқуқи бўйича Давлат реестирга киритилган.

"Фотон" ишлаб чиқариш бирлашмаси, чунончи аппаратларга кафолат ва сервис хизмати кўрсатади, малакали ходимлар тайёрлаб беради.

Бизнинг манзилгоҳ:
Тошкент шаҳри, Мовароуннахр кўчаси, 13-уй.
"Фотон" ишлаб чиқариш бирлашмаси.
Телефонлар: 36-07-71- маркетинг бўлими.
33-56-16 - савдо-сотиқ бўлими.

КОРХОНА РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Фирма корхоналарни, жамоа хўжаликларини, қўшма ва шахсий фирмаларнинг ваколатхоналарини Тошкент шаҳрида жойлаштиришга ёрдам беради.

Ваколатхона: 1 хона 1 ўринли, 1 хона 2 ўринли, 2 хона 2 ўринли ҳамда шаҳар марказидан турар жой билан таъминланади. Хоналарда санузел, телефон, телевизор ва бошқа қулайликлар яратилган. Хоналар 6 ой ва ундан ошиқ муддатларга шартнома асосида пул ўтказиш орқали берилади.

Фирма: ваколатхонада иш юритувчи секретарь-референт, енгил автомобиль, телефакс ва компьютерлар билан сизни эҳтиёжингизга яраша таъминлаши мумкин. Ваколатхонангизда яхши дам олишингиз, ишлашингиз, ўзинингизга тегишли меҳмонларингизни кутиб олишингиз учун шароитлар яратилган.

Телефон: (8-3712) 42-69-18, 42-81-30.

Тегирмон сотиб олмоқчи бўлганлар диққатига!

Бизнинг ташкилот донларни майдалаб, соатига 50 кГ. дан 200 кГ. гача ун олишга мўлжалланган икки хил тегирмон ишлаб чиқаради ва сотади.

Тўлов шакллари ихтиёрий.

Тошкент шаҳридаги телефонлар:
76-88-54 (соат 9.00 дан 17.00 гача), 41-40-45, 56-16-80 (соат 18.00 дан 22.00 гача).

Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлигининг Тошкент врачлар малакасини ошириш институти ректорати, касаба уюшмаси ташкилоти ўсма касалликлари кафедраси ва шу кафедра қошидаги ультратовуш ташхиси курси мудири тиббиёт фанлари доктори, профессор А. Дўстмуротовга отаси

Мирза ДЎСТМУРОТОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

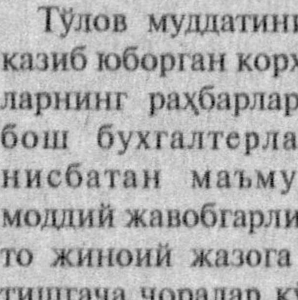

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир: Анвар ЖЎРАБОЕВ.

БЎЛИМЛАР:
Парламент 33-57-34;
Хатлар 33-07-48;
Қишлоқ хўжалиги 36-07-94;
Иқтисодиёт 36-36-65;
Маънавият 36-35-60;
Ахборот 36-29-89;
Тунги муҳарририят 33-10-28.

• МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — О. Раҳимов.
Навбатчи — Ў. Ғойимов.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001 Буюртма Г. — 0255. 51671 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Босишга топшириш вақти—21.00 Босишга топширилди — 21.30. 1 2 3 4 5 6